

OBSAH

I.	SLOVNÍČEK POJMŮ	3
II.	ÚVOD	4
III.	TEORETICKÉ POZNATKY	5
1.	Klasické televizní zpravodajství	5
1.1.	Zprávy celoplošných terestrických televizí na území ČR	5
1.2.	Regionální zpravodajství	6
2.	Možnosti současné spotřební elektroniky	7
2.1.	Levnější šíření audiovizuálního sdělení	7
2.2.	Šance vysílat pro každého	9
2.3.	Digitalizace televizních výrobních prostředků	9
3.	Rozšíření internetu	10
3.1.	Dostupnost počítačové sítě obyvatelstvu ČR	10
3.2.	Rozvoj vysokorychlostního připojení	10
4.	Televizní vysílání po internetu jako logický další krok	11
4.1.	Rozšíření prostoru pro tradiční média	11
4.2.	Interaktivita a zpětná vazba	11
4.3.	Nová média na internetu	12
5.	Autorská volba tématu a informačního pokrytí	12
5.1.	Jednoduchá výroba versus divácký zájem	12
5.2.	Vhodný záběr zpravodajství a zisk diváků	13
5.3.	Vyplnění mezery v informování	14
6.	Shrnutí	14
IV.	ZKUŠENOSTI PRO PRAXI	15
1.	Minimální technické vybavení	15
1.1.	Kamera	15
1.1.1.	Formáty záznamu	15
1.1.2.	Snímací prvek CCD	15
1.1.3.	Optické zvětšení	16
1.1.4.	Doplňkové funkce	16
1.1.5.	Hledáček a LCD	17
1.1.6.	Trend	17
1.2.	Mikrofon	17
1.3.	Stříhový program	18
1.4.	Počítač	18
1.5.	Připojení k internetu	19
2.	Základní dovednosti autora videodeníku	19
2.1.	Natáčecí postupy	20
2.1.1.	Držení videokamery	20
2.1.2.	Záběr	20
2.1.3.	Otázky a odpovědi	21
2.1.4.	Velikosti záběru	21
2.1.5.	Orientace diváka	22
2.1.6.	Pohyb kamery	22
2.1.7.	Úhel pohledu	23
2.1.8.	Kompozice	24
2.1.9.	Světlo	25
2.1.10.	Barevný charakter	25
2.1.11.	Nahrávání zvuku	26
2.1.12.	Délka záběrů při snímání	26
2.2.	Přenos digitalizovaných dat	26

2.3.	Ovládání počítače	27
3.	Zpracování natočeného materiálu	28
3.1.	Zásady stříhové skladby	28
3.1.1.	Vazba záběrů	28
3.1.2.	Pravidlo jednoty	28
3.1.3.	Pravidlo osy	29
3.1.4.	Shody a rozdíly	29
3.1.5.	Délka záběrů při stříhu	30
3.1.6.	Význam zvuku	30
3.1.7.	Interpunkce	31
3.1.8.	Čas reálný a filmový	31
3.1.9.	Délka příspěvku	32
3.1.10.	Střih v televizním zpravodajství	32
3.2.	Práce se stříhovými programy	33
3.3.	Kompresce videa	34
4.	Publikování příspěvků na internetu	35
4.1.	Minimum tvorby webových stránek	35
4.2.	Využívání stylů	36
4.3.	Multimediální obsah	37
4.4.	Výběr videa k přehrávání	39
4.5.	Bezplatné služby třetích stran	41
5.	Právní rámec autorské tvorby	41
6.	Existující videodeníky	42
7.	Shrnutí	42
V.	PROJEKT: VIDEOŽURNÁL FSV UK	43
1.	Nápad	43
2.	Realizace	43
2.1.	Prostředky	43
2.2.	Metody	44
2.3.	Příspěvky	44
3.	Vyhodnocení	45
VI.	ZÁVĚR	46
VII.	CIZOJAZYČNÉ SHRUTÍ (ENGLISH SUMMARY)	47
VIII.	LITERATURA	48
1.	Prameny	48
2.	Literatura	48
3.	Elektronické zdroje	49
4.	Interní dokumenty	49
IX.	CD-ROM	50

I. SLOVNÍČEK POJMŮ

Charge Coupled Device (CCD) je označení prvku s vázaným nábojem. Pomocí něj kamera elektronicky transformuje spojitý obraz skutečnosti do bodové matice řádků a sloupců.

DV vystupuje jako zkratka pro **Digital Video**. Formát je charakterizován poměrem komprese 5:1 vůči televiznímu standardu PAL. Nezaměňovat za zkratku DVD, Digital Video (Versatile) Disk, jež označuje moderní filmové nosiče, na kterých je však komprese řádově vyšší. DV je tedy prostorově náročnější než DVD založené na normě MPEG-2.

Hypertext Markup Language (HTML) je jazykem, kde běžný text doplňují klíčová slova uzavřená do špičatých závorek. Díky nim získává nejen prostý text typografickou úpravu, ale i celá stránka může pak vykonávat různé úkoly. Nejčastějším je odkazování na další webovou stránku.

Hypertextový odkaz je nejdůležitějším prvkem jazyka HTML – umožňuje pohyb internetem z jedné webové stránky na další. Uživatel počítačové sítě není díky němu svázaný spojitým tokem informací, které mu nabízí rozhlas a televize, příp. stránka klasických novin, ale určuje sám, jaké informace si přeje dále dostávat.

World Wide Web (WWW) vyvinul Tim Berners-Lee roku 1991 v ústavu Evropského střediska pro jaderný výzkum (CERN). V překladu a svém významu se jedná o celosvětovou pavučinu. Služba se během čtyř let stala nejpoužívanější na internetu (www.isoc.org).

II. ÚVOD

*„Rozhlas i televize byly, zvláště ve svých začátcích, naprosto závislé na kmitočtovém spektru vhodném pro šíření jejich programů. Kmitočtové spektrum je fyzikálně a geograficky limitovaná veličina, chápaná jako „national asset“, tedy jako **společné národní bohatství patřící všem, jejíž využití v moderních společnostech spravuje stát.**“*

– Milan Šmíd

Internet, celosvětová počítačová síť, změnila za svojí pětatřicetiletou existenci už řadu tradičních komunikačních způsobů a forem. Místo dopisů si dnes lidé posílají elektronickou poštou, místo nákupu novin se raději podívají v práci na internetové stránky zpravodajského serveru a třeba přijde doba, kdy si počítač zapnou také místo televize a vyberou si z pestré nabídky internetových vysílatelů. Zatím je ale pozice běžného televizního přijímače stále silná a najdeme ho bezmála v každém obývacím pokoji. Už teď však může přenos audiovizuálního sdělení internetem nabídnout zajímavé možnosti. Především proto, že síť nabízí prostor všem.

Počítače jsou mým koníčkem už od klukovských let, později se přidal zájem o kamery a střih videa na počítači. Když jsem si v červnu roku 2004 mohl vybrat téma bakalářské práce, přál jsem si v ní své zájmy nějak uplatnit. Nakonec se to podařilo a já jsem mohl pod vedením doktora Lokšíka začít zpracovávat téma internetového videodeníku.

Má práce si klade za cíl ukázat, že není potřeba mít velkých prostředků, aby člověk mohl dát veřejně najevo, jaký má na věci názor nebo o nich alespoň informoval ostatní. Snažil jsem se zachytit všechny podstatné momenty, které při výrobě videa určeného k distribuci po síti vstupují do hry. Když to bylo možné, vycházel jsem z nejnověji dostupných zdrojů, výjimkou jsou pasáže o stříhové skladbě, jejíž pravidla se ale nijak zásadně nezměnila.

Oproti schváleným tezím se práce soustředila více na novou možnost šíření informací: videodeník, než na zavedené zpravodajství. Nedošlo nakonec k detailnímu srovnání nákladů na videodeník a zprávy v televizi, ani na porovnání pro a proti těmto dvou způsobů šíření informací. Dokázal bych totiž zjistit jen tolik, že amatérské vysílání zpravodajských příspěvků jednotlivci je levné, ale nevýdělečné a jen málo sledované, zatímco klasické televize mají sice vysoké náklady, leč svoje diváky si stále drží.

III. TEORETICKÉ POZNATKY

1. Klasické televizní zpravodajství

1.1. Zprávy celoplošných terestrických televizí na území ČR

Na území České republiky vysílají čtyři televizní programy s celoplošným pokrytím. Vyjma druhého programu České televize, který by měl být zaměřen na menšinového diváka¹, je zpravodajství součástí programového schématu každého z nich. Hlavní zpravodajská relace Televize Prima, Zpravodajský deník, začíná v 19:00 a trvá zhruba 12 minut. Události České televize jsou na programu od 19:15 a jejich stopáž činí 22 minut. Televizní noviny na Televizi Nova začínají v půl osmé a jejich délka je cca 20 minut. Všechny televizní stanice vysílají své hlavní zpravodajství denně. Pro diváka v České republice to znamená přibližně 3/4 hodiny obecných zpráv každý den v hlavním vysílacím čase.

Tématické akcenty veřejnoprávní České televize (ČT) a komerčních stanic TV Nova a TV Prima jsou v něčem odlišné, jinde mají styčné body. Společná všem jsou aktuální politická témata, přičemž největší důraz na ně klade ČT, která má dva stále zpravodaje v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky a pro legislativní otázky Evropské unie také zástupce v Bruselu². Bodové scénáře televizních zpravodajství ČT, Novy i Primy se shodují také na informacích o dopravních nehodách nebo nejdůležitějších událostech ze zahraničí. Důležitost je zástupným termínem pro geografickou nebo významovou blízkost určitého zahraničního státu a závažnost události, která se v něm odehrála, zpravidla počtem mrtvých.³

Francouzský sociolog Pierre Bourdieu shrnul obsah televizního zpravodajství slovy: *V části symbolické činnosti televize – např. na úrovni zpráv – jde o to přitáhnout pozornost k událostem takové povahy, které zajímají každého, o kterých můžeme říct, že jsou omnibus – tzn. pro všechny. Události omnibus jsou ty, které nesmějí nikoho šokovat, jsou bez rizika, které nerozdělují, vedou ke konsensu a zajímají každého, avšak takovým způsobem, že se netýkají ničeho důležitého.*⁴ České televizní stanice se zpravidla odlišují jen v tom, jak látku, ať už ze Sněmovny nebo ze zahraničí, zpracují a kolik jí dají prostoru v rámci celé relace.

¹ Podíl ČT2 na publiku byl u diváků starších patnácti let 7,55 %, podle průzkumu firmy ATO – Mediareserch to uvádí brožura České televize Fakta & čísla. Rada České televize neschválila ve svém usnesení z 11. 8. 2004 bod říkající, že se generálnímu řediteli televize nepodařilo programově odlišit ČT1 a ČT2. Z toho vyplývá, že rada je naopak přesvědčena o rozdílnosti obou programů.

² Politické zpravodajství přináší ale i další zahraniční zpravodajové ČT, kteří jsou na postech ve Washingtonu, Moskvě, Bonnu, Varšavě a Bratislavě.

³ Faktory určující, které zprávy se v médiích objeví, jsou předmětem zájmu komunikačních a mediálních vědců. Michael Kunczík jich v Základech masové komunikace rozeznává dvanáct (str. 120-122) a řadí mezi ně mimo jiné i negativitu, vztah k elitním osobám a národům, jednoznačnost a personalizaci. Hlavní zpravodajské hodnoty popisuje obdobně i Denis McQuail ve svém Úvodu do teorie masové komunikace (str. 302-303).

⁴ Bourdieu, 2002, str. 13, 14.

Bourdieu k problematice dodává: *Aby byl někdo první, je hotov ke všemu, a protože se všichni vzájemně kopírují ve snaze předběhnout ty druhé nebo dělají totéž jinak než ostatní, dělají nakonec všichni totéž – hledání exkluzivity, která byla kdysi zdrojem originality, jedinečnosti, dnes končí uniformizací a banalizací.*⁵

Rozdíly televizního zpravodajství celoplošných programů komerčních a veřejnoprávního jsou spíše v příspěvcích podružnějšího charakteru. Prima, ale zejména Nova se snaží závažné informace odlehčit a prostřídat je vlastním tématem, například příběhem. ČT pak nominuje do Událostí příspěvky čistě podle jejich „společenské důležitosti“. Termín je ouvozovkovan, neboť některý příběh na komerčním programu může být pro diváka zajímavější a přínosnější, než momentální vývoj situace v Iráku nebo mezi vůdci české politické reprezentace. Přesto je možné říci, že se základní informace na celoplošných televizních okruzích dublují nebo se tu vysílají dokonce trojnásobně. Pro pluralitu názorů na shodná nabízená témata je to dobře, pro vyšší míru co nejpestřejší informovanosti už méně.

Jednoduchá matematika stačí ke zjištění, že ze zhruba 45 minut, které zpravodajství na třech celoplošných stanicích dohromady zaujímá v jejich hlavním vysílacím čase, je unikátní přibližně třetina, tedy pouhých 15-20 minut. Ve čtvrt hodině zpráv může, po odečtení času pro světové události, politická témata a dopravní nehody, získat místo jen málo toho, co se přímo dotýká obyčejného diváka. Těžko se asi dozví o korupci na městském úřadě ve svém bydlišti, o znečištění nedalekého rybníka nebo to, jaká je aktuální situace na poli výpočetní techniky, která je jeho koníčkem. Problémem je, že diváků může být v ČR až 10 milionů a celoplošná terestrická televize není schopna ve větší míře vyjít vstříc jejich individuálním zájmům, které by nejspíš jen těžko přijímali další členové divácké obce. Kvůli masovosti publika nemohou být zprávy ve své celoplošnosti jiné, než co nejsterilnější a nejjobecnější. *Není nic složitějšího, než ukázat skutečnost v celé její banalitě.*⁶

1.2. Regionální zpravodajství

Šanci větší informovanosti o domovském regionu přinášejí divákovi zprávy regionální. ČT, která má vlastní síť zpravodajů, musí regionálnímu zpravodajství a publicistice ze zákona věnovat minimálně 25 minut vysílacího času⁷. Až do minulého roku tak kromě příspěvků regionů do hlavních zpráv činila pouze vysíláním Večerníku, který má tři varianty, zvláště pro

⁵ Bourdieu, 2002, str. 16.

⁶ Tamtéž, str. 17.

⁷ Zákon č. 39/2001 Sb., který je novelou zákona č. 483/1991 Sb. o České televizi, uvádí kvótu jako § 3, písm. c.

Čechy, Moravu a Slezsko, a pořadem Týden v regionech⁸. Od podzimu 2004 se ale i Dobré ráno, ranní pásmo zpráv a zajímavostí, vyrábí zvlášť pro Čechy a po týdnů střídavě z Brna a z Ostravy pro zbytek republiky.

Večerník je divákům mnohem blíží než večerní Události, většinou ale jen na chvíli. Aby se dostalo na každého, má v relaci jeden zpravodaj regionu, jenž svojí rozlohou odpovídá zhruba jednomu z dřívějších okresů, prostor většinou na jeden příspěvek. A minuta a půl není dlouhá doba na novinky z divákova nejbližšího okolí.

Prima a Nova mají v podvečer programové mezery pro regionální vysílání⁹. Nova si ho vyrábí sama, na Primě dostávají prostor lokální televizní stanice¹⁰. Obě komerční celoplošné televize, ať už samy, nebo pomocí lokálních médií, vysílají regionálně ve všední den zhruba pětiminutové zpravodajství. Šířka jeho záběru představuje přibližně jeden kraj a pro území formátu bývalého okresu se ani tady proto mnoho času dostat nemůže.

Dosud se autor zabýval zpravodajstvím, které tvoří desítky až stovky lidí a jenž je závislé na značném technickém zázemí. Regionální týmy celoplošných televizí sice tvoří už většinou jen dva lidé, redaktor a kameraman, mají k dispozici ale vybavené stíhové pracoviště a jejich práce je pouze výsekem celkového úsilí například na pořadu Večerník. Bylo by možné začít nyní zkoumat problematiku lokálních televizních stanic, které vysílají v jednom kraji nebo i jen v jediném bývalém okresním městě¹¹, autor se však vydá jinou cestou. Místo problematiky regionálního vysílání v terestrické nebo kabelové podobě na určitém místě se poohlédne po možnosti rozšíření místního nebo tematického zpravodajství do celé České republiky, ba do celého světa.

2. Možnosti současné spotřební elektroniky

2.1. Levnější šíření audiovizuálního sdělení

Televizní vysílání je nákladné. Česká televize z téměř pětimiliardového rozpočtu zaplatí ročně přes půl miliardy korun Českým radiokomunikacím za šíření signálu dvou programů na

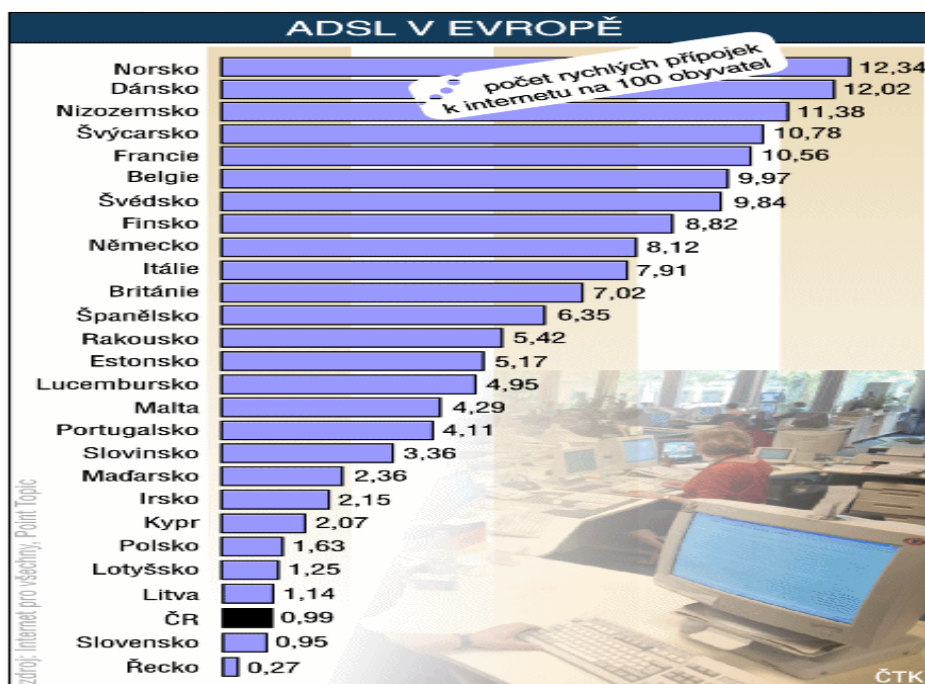
⁸ Brožura Fakta & čísla České televize informuje, že ČT v roce 2003 vyráběla průměrně za den jen o půl minuty regionálního vysílání více, než jí nařizoval zákon. Pro televizi nebylo plnění kvóty snadným úkolem, a tak došlo i na regionalizaci ranního vysílání.

⁹ Na Nově se ve všední den vysílá mezi 17:00 a čtvrt na šest zpravodajský pořad Právě teď. Prima poskytuje regionálnímu zpravodajství prostor od pondělí do pátku, a to v čase 18:53-18:58. Vysílání sdílí společný název Minuty regionu. (<http://www.iprima.cz/zpravodajstviasport/?460e=1341>)

¹⁰ Samostatné regionální televize sdílející vysílací kmitočty s TV Prima jsou sdruženy do Asociace provozovatelů regionálních televizí, šest z nich pak do sítě Regionálních televizních studií. (<http://web.iol.cz/lyratv/rts.htm>)

¹¹ Rada pro rozhlasové a televizní vysílání k 31. 12. 2004 evidovala 13 provozovatelů televizního vysílání s regionálním dosahem a 16 televizních stanic s dosahem lokálním. (<http://www.rrtv.cz/zprava2004/vz2004.zip>)

celé území České republiky¹². A přitom je možné audiovizuální sdělení přenášet minimálně tisíckrát levněji, a to nejen na území jednoho státu. Na straně příjemce stačí vyměnit televizní obrazovku za monitor počítače a anténu za modem s připojením k internetu. Vysílatel potom musí přeměřovat svůj výstupní signál z televizních vysílačů na některý ze serverů počítačové sítě. Dnes to možná vypadá jako utopie, televizi s anténou má doma každý, rychlé připojení na přenos obrazu a zvuku zatím málokdo, alespoň v České republice.

Obrázek 1: Vysokorychlostní připojení v zemích Evropy¹³

Doba se však mění, vysokorychlostní internet je na vzestupu, počítače jsou dnes všude, ale digitalizace terestrického vysílání se v ČR stále odsouvá a dosavadní prostor pro programy už nedostačuje. Vysílání přes kabelové sítě a satelit je sice řešením, ale jen pro toho, kdo si ho může dovolit. Problém pak nastává s příjmem, kabelovou přípojkou nebo parabolou satelitu je vybavena pouze necelá třetina domácností¹⁴, přičemž v případě kabelu se někdy jedná spíše o možnost, než že by rodina za přípojkou platila a skutečně ji využívala¹⁵.

Skutečností, která rozvoji televizního vysílání pomocí internetu svědčí ve prospěch, je činnost nynějších provozovatelů terestrického vysílání. Ačkoli mají o šíření signálu postaráno, nabízejí Prima, Nova a Česká televize vybrané pořady ke sledování i přes internet. Nejdříve to bylo jen zpravodajství, nabídka se ale postupně rozšiřuje. Když ČT spustila 2. května 2005

¹² V roce 2003 stálo televizi šíření signálu 545 milionů korun. (<http://www.ceskatelevize.cz/ct/cisla/index.php>)

¹³ ČTK na základě údajů projektu Internet pro všechny. (<http://www.internetprovsechny.cz/analysis2.php>)

¹⁴ Satelitní parabolou má ve výbavě 8,9 % domácností, kabelovou přípojkou 19,3 %. Uvádí to brožura ČT Fakta & čísla s použitím průzkumu ATO – Mediaresearch.

¹⁵ Přednáška Milana Šmída na FSV UK.

nový program, zpravodajský kanál ČT 24, začala ho kromě kabelových rozvodů a satelitu Eurobird nabízet svým divákům také na internetové adrese www.ct24.cz. Pro mnoho lidí je to zatím jediný způsob, jak se na jeho vysílání mohou podívat (pokud není totožné s ČT 1).

2.2. Šance vysílat pro každého

Audiovizuální obsah nemusejí na internet dodávat ale jen velké a zavedené televizní společnosti. Při současných možnostech běžně dostupné spotřební elektroniky je toho schopen dnes každý, kdo udrží v ruce kameru, ovládá základy práce s počítačem a může se připojit k počítačové síti. Pravděpodobně nebude vyrábět čtyřiašedesátihodinový proud vysílání, určitě je však schopen překonat onu minutu a půl, kterou jeho regionu věnuje ve všední den Česká televize. Osamělý tvůrce využije internetu pravděpodobně spíš jako archivu příspěvků než pro kontinuální vysílání – jako krátkodobý archiv slouží divákům i internetové vysílání ČT, Novy a Primy.

2.3. Digitalizace televizních výrobních prostředků

Prostředky pro výrobu televizního sdělení jsou rok od roku dostupnější. Videokamery, zařízení pro záznam, bylo zvykem dělit na profesionální, poloprofesionální a amatérské. Ale hranice těchto kategorií jsou stále méně zřetelné a i pomocí relativně levných kamer je dnes možné natočit záběry na úrovni, která na výstupu nebude daleko od profesionální televizní kvality.

Přechod od analogového záznamu na digitální znamenal na poli kamer značný kvalitativní posun. Stejně jako je zvukový hudební nosič na kompaktním disku po svém přehrávání na jiné CD médium totožný s originálem, je i záznam na pásku digitální kamery po svém převedení do počítače a zpět neporušený a bez ztráty kvality. Digitalizace sdělení navíc umožnila, že přenos mezi kamerou a počítačem je velmi jednoduchý. Záznam je převáděn pomocí rozhraní FireWire (jinak také i.LINK nebo IEEE 1394) nebo nově přes USB 2.0, počítač může celou transakci koordinovat a kameru řídit. Ruční synchronizace nahrávání, jež byla nutná u dříve užívaných amatérských formátů záznamu Hi8, Video8, VHS-C nebo VHS, přechodem na digitální formáty miniDV, HDV, Digital8 nebo DVD odpadla.

Cena digitálních kamer není nijak závratná, ani nejlevnější modely prodávané pod deset tisíc korun výrobci ostudu neudělají¹⁶. Kamery se třemi CCD prvky zaznamenávají každou

¹⁶ Časopis PC Magazine provádí každoročně před letními prázdninami test šesti desítek kamer dostupných na českém trhu. V roce 2004 při shrnutí testu uvedl: *Při hodnocení šestašedesáti modelů digitálních kamer, které byly koncem května v Česku k mání, jsme na špatnou kameru nenarazili a ujišťujeme vás, že pokud nenarazíte na špatný kus, žádná z nich by vás neměla zklamat.* (PC Magazine, 28. května 2004, str. 91.)

barevnou složku zvláště, čímž docilují lepší věrnosti barevného podání, ale stojí pak od dvaceti tisíc výše¹⁷.

Záznam v počítači je nutné dodatečně upravit, sestříhat a přidat do něj komentář. Stříhové programy pro nejrozšířenější uživatelskou platformu PC se ještě před pěti lety prodávaly za desetitisíce korun. I dnes je na trhu drahý stříhový software, ale také programy dostupné zcela zdarma¹⁸ nebo v balíčku výbavy k nově zakoupené digitální kameře¹⁹. Pro základní úkony, jakými jsou rychlý zpravodajský stříh, namluvení komentáře, případně dodání titulků a hudby na pozadí, stačí i program dodávaný bezplatně. U levných digitálních střížen ale nemohou zákazníci čekat žádná přídatná zařízení k počítači, nanejvýš kartu s FireWire portem pro připojení záznamového zařízení. Majiteli jedné kamery přesně daného typu ale nejspíš nebude vadit, že nemá ve výbavě techniku, které mu umožní převádět do počítače video ještě dalších pěti historických formátů audiovizuálního záznamu.

3. Rozšíření internetu

3.1. Dostupnost počítačové sítě obyvatelstvu ČR

*Přístup na internet má již 35 procent českých domácností, což je nejvíce v historii, alespoň podle průzkumu agentury DEMA²⁰, který zveřejnila v březnu roku 2005 v rámci akce Březen – měsíc internetu. Průzkum dále uvádí, že přístup na internet se mezi lidmi značně liší odvisle od jejich vzdělání a příjmů. Zajímavější je však zjištění, které firma uvedla jako shrnutí za použití dalších výzkumů: *Rozdílná míra vybavenosti domácností internetem se promítá i do šancí občanů zařadit se do současné moderní společnosti, limituje jejich informovanost, uplatnitelnost na trhu práce, možnost komunikace, vzdělání i trávení volného času.* Internet se i České republice začíná stávat nedílným společníkem člověka a nástrojem v jeho rukách.*

3.2. Rozvoj vysokorychlostního připojení

Způsob, jakým se lidé na internet dostávají, nezůstává beze změny. *Tradiční vytáčený přístup na internet přes telefonní linku začal loni vyklízet pozice vysokorychlostnímu připojení. Zatímco na začátku loňského roku registroval Český Telecom 820 000 uživatelů, kteří se připojovali přes modem a telefonní linku, na konci roku jich bylo o 150 000 méně.*

¹⁷ Například model NV-GS140EP-S od firmy Panasonic se v polovině května prodával za 23 690,-, profesionální tříčipová kamera Canon XM2 pak přibližně za sedmdesát tisíc. (www.korunka.cz)

¹⁸ Microsoft Movie Maker je součástí aplikační výbavy operačního systému Microsoft Windows XP.

¹⁹ Například Pinnacle Studio (<http://www.pinnaclesys.com>) nebo Ulead Video Studio (<http://www.ulead.com>).

²⁰ Dema provedla šetření na konci roku 2004 a zahrнула do něj osoby starší 18 let.

Naopak počet domácích uživatelů rychlého internetu stoupl během roku zhruba ze 60 000 na 250 000, informovala ve stejném měsíci Česká tisková kancelář vycházejíc z údajů, které jí poskytli operátoři. Nárůst uživatelů podle zprávy zaznamenal jak přístup přes ADSL, který v ČR provozují Český Telecom a jeho dceřinná společnost Eurotel, tak připojení pomocí rozvodů kabelové televize, kde jsou hlavními hráči UPC a Karneval. Měsíční paušál na internet přes kabel s garantovanou rychlostí 250 kilobitů za sekundu bylo v době zprávy možné pořídit pod 500 korun, za ADSL o stejné rychlosti zaplatil uživatel o sto korun více.

4. Televizní vysílání po internetu jako logický další krok

4.1. Rozšíření prostoru pro tradiční média

Internet se stal dalším prostředím pro šíření dříve existujících komunikačních médií. Tisk a jeho papírová podoba se přeměnila do formy elektronické (včetně fotografií), na internetu začala vysílat rádia a proniklo sem i vysílání televizní, byť ve skromnější podobě. Sdělení obsahující obraz a zvuk je oproti slovu psanému či jen mluvenému podstatně náročnější na přenosovou kapacitu. Rychlost internetu byla a dosud nadále je pro televizní vysílání skrze počítačovou síť limitujícím faktorem.

4.2. Interaktivita a zpětná vazba

Nezůstalo však u nápodoby existujícího a na internetu se vyvinuly zcela specifické formy, které z klasických médií (tisk, rozhlas a televize) sice vycházejí, ale posunují jejich hranice mnohem dál. Reakce publika na přečtené tiskoviny, slyšené a viděné rozhlasové a televizní stanice může být jen nepřímá, odložená. Uskutečňuje se prostřednictvím telefonátů, dopisů a e-mailů, případně osobních sdělení. Nejrychleji mohou diváci nově reagovat pomocí krátkých textových zpráv mobilních telefonů. Stránky světové pavučiny (webové stránky či web), od poloviny 90. let 20. století základní obsah internetu, nabízejí možnost na reakci už ve svojí podstatě. Nástroje pro odpověď čtenáře jsou obsaženy v syntaxi základního jazyka webových stránek, HTML, ale i v pokročilejších nástrojích jejich tvorby, kterými jsou PHP²¹, skripty CGI²² a další programovací jazyky internetu. Noviny v elektronické podobě mají u příspěvků často hypertextový odkaz na přidruženou diskusní stránku, někdy umožňují čtenáři ohodnotit publikované dílo školní známkovací stupnicí.

²¹ Zkratka znamená hypertextový preprocesor, jedná se o programovací jazyk s veřejně přístupným kódem, který slouží zejména na vývoj aplikací pro internetové servery. (<http://en.wikipedia.org/wiki/PHP>)

²² Tři písmena zkracují anglický výraz pro rozhraní společné brány. CGI je standardem pro přenos informací mezi serverem internetu a jeho návštěvníkem, který může tak po serveru žádat data a ne pouze čekat, co mu web sám poskytne. (http://en.wikipedia.org/wiki/Common_Gateway_Interface)

4.3. Nová média na internetu

Zrychlení zpětné vazby a interaktivita nejsou jediné novinky, které počítačová síť přinesla mezi dosavadní komunikační média. Nové formy internetové žurnalistiky jsou založené na individualitě a na činnosti jednotlivce. Člověk už není vázán mezinárodním koncernem nebo alespoň zvyklostmi redakce místních novin, ale je sám pánem vlastního textu, ať už psaného, mluveného nebo audiovizuálního.

Blogování²³, tedy psaní určitých osobních deníčků na internetu, začalo mezi novináři, kteří hledali další způsob, jak se vyjádřit a vymanit se z omezení vydavatele. Od dob svého vzniku na konci 20. století prodělalo rychlý vývoj. Od novinářů, specialistů na zpravodajství, se rozšířilo mezi veřejnost a psaný text začal být oživován dalšími sděleními.

Fotology²⁴, moblogy²⁵ a audiology²⁶ byly jen logickou cestou k zatím poslední vývojové fázi. Tou může být videolog, či chcete-li videoblog, česky asi nejlépe videodeník, tedy webová stránka skládající se z osobních audiovizuálních sdělení. Mohla by být, ale nemusí - rozšíření blogu obsahujícího videozáznamy je zatím velmi skromné.

5. Autorská volba tématu a informačního pokrytí

5.1 Jednoduchá výroba versus divácký zájem

Kombinace cenově přístupné záznamové techniky dobré kvality, výkonných počítačů, uživatelsky příjemných stříhových programů, minima znalostí tvorby webových stránek a vysokorychlostního přístupu k internetu je mocným nástrojem v rukou každého jednotlivce, tedy pokud je dokáže použít a účelně skloubit.

Předpokládejme, že člověk vytvoří sdělení, které bude pomocí sítě dostupné i všem jejím dalším uživatelům. Zbývá odpovědět si na jediné: Bude výsledný informační produkt někoho zajímat?

Otázka obsahu je dnes klíčová. Množství informací kolem každého z nás prudce stoupá a je čím dál obtížnější vybírat si z této masy zprávy zajímavé a přínosné. Proto dnes mnoho lidí rezignuje, nečte ani noviny, ani internetové magazíny a pouze pasivně přihlíží dění v hlavních

²³ Podstatné jméno vytvořené ze slovesa blogovat, které má původ v substantivu blog, což je anglická zkratka, vytvořená ze slov web - síť a log - deník. Termín weblog prvně užil v prosinci roku 1997 spisovatel a bývalý programátor John Barger. (Javůrek, 2004, str. 7)

²⁴ Blog tvořený převážně fotografiemi, ty jsou pořizovány většinou digitálními fotoaparáty, které umožňují fotky jednoduše přenášet do počítače.

²⁵ Zkratka a spojení mobil(e) a blog, po úplném dešifrování se jedná o mobile web log, čili blog audiovizuálních záznamů multimediálních mobilních telefonů a dalších moderních digitálních zařízení.

²⁶ Audiolog je webový deník naplněný většinou zvukovými záznamy.

televizních zprávách. Pierre Bourdieu situaci komentuje výroky: *Televize má jakýsi druh faktického monopolu na formování mozků opravdu velké části populace... Televize se stává arbitrem přístupu k sociální a politické existenci.*²⁷ Úkolem člověka, který by chtěl podstoupit nerovný boj se stereotypem všednosti a lidskou leností, je nabídnout svým divákům určitou přidanou hodnotu, bonus, a to nejlépe zabalený do líbivého kabátku se snadným rozepínáním, tedy ovládním.

5.2 Vhodný záběr zpravodajství a zisk diváků

Tvůrce internetového videodeníku by si měl najít téma, jemuž se bude věnovat. Může to být oblast na mapě (např. novinky z domovského okresu), ale i předmět zájmové činnosti (např. nové hudební počiny začínajících skupin). Čerstvému videoamatérovi s aspirací na internetové zveřejnění vlastního díla může jako inspirace posloužit situace na trhu tiskovin. Základními tištěnými produkty, které mají oslovit nejširší skupinu čtenářů, jsou noviny a jejich zpravodajství. Tématické akcenty a geografické pokrytí jsou jiné u celostátního deníku a u novin vycházejících jen na území bývalého okresu. Dalšími představiteli tištěných médií jsou pak časopisy, které se orientují na čtenáře jiným směrem. Buď vycházejí z jeho zájmu o senzace, nebo se zaměřují na specifické lidské zájmy a profesní odlišnosti. Zjednodušeně by se dalo říci, že časopisy píšou o tom, co čtenář novin ve svém listu nenajde, minimálně formou zpracování.

Internetový videodeník, který dává dohromady jeden, nanejvýš několik videoamatérů, si může jen těžko zadat s večerními zprávami v televizi. Přesto dokáže nabídnout na jeden nebo dva příspěvky televizního zpravodajství odlišný pohled. Mělo by se jednat o tematiku, která je tvůrci videodeníku blízká a dokáže k ní získat nějaký další, možná méně konformní materiál. Když se pak lidé dozví o jiném pohledu na události, které zajímají i je, a budou-li vědět, kde ho najít, je to pro tvůrce videodeníku důležitá vítězství. V dalším kroku je důležité, aby se lidé na stránku měli po jejím vyhledání důvod znovu vracet.

Popsaným způsobem si pak může videoamatér vytvořit vlastní diváckou obec a pomocí interaktivity počítačové sítě ji poznat mnohem lépe, než to kdy bude umět klasická televize se svými diváky.²⁸

²⁷ Bourdieu, 2002, str. 14 a 18.

²⁸ Mediální teoretik Milan Šmíd i ředitel zpravodajství České televize Zdeněk Šámal se shodují, že si amatéři můžou najít svůj okruh diváků. (<http://videozurnal.fsv.cuni.cz>, příspěvek Amatéri a digitální technologie)

5.3 Vyplnění mezery v informování

Kritici médií často poukazují na to, že není tak důležité, co televize vysílá a noviny píší, ale jaké informace se do sdělovacích prostředků vůbec nedostanou. Už zmiňovaný Bourdieu napsal: *Tím, že dá (televize) důraz na zprávy typu „černé kroniky“, tím, že naplní vzácný čas prázdnem, něčím nebo skoro ničím, odstraňuje podstatné informace, které by měl občan mít, aby mohl vykonávat svá demokratická práva.*²⁹ Situace tvůrce videodeníku je mnohem jednodušší, než v jaké jsou masová média. Nepodléhá žádným ekonomickým tlakům, vyjma svojí rodiny a zaměstnavatele, a kromě základního právního rámce domovské země není vystaven další politické kontrole. Díky tomu se může ve svých zpravodajských příspěvcích a publicistických reportážích dotknout témat, která jsou pro klasická média hůře dostupná. Jelikož bude pracovat většinou s malou kamerou a ne s velkým štábem, lidé k němu mohou být daleko sdílnější, osobnější. Nový autorský materiál může být divácky mnohem atraktivnější než pouhý protipohled na už viděné.

6. Shrnutí

Televizní zpravodajství celoplošných programů v České republice poskytuje regionálním událostem prostor přibližně minutu a půl denně pro území formátu bývalého okresu. Vysílání přes kabelovou síť nebo satelit je dostupné nanejvýš třetině českých domácností, stejný počet jich už má také ale připojení k internetu. Jeho uživatelé přecházejí od vytáčeného způsobu na kabel nebo ADSL. Vysokorychlostní internet umožňuje příjem audiovizuálního obsahu na dobré úrovni a rychle se rozvíjí.

Záznamová technologie zlevňuje, počítače a stříhové programy také. Zájemce, kterému stačí nanejvýš padesát tisíc vstupních nákladů (nákup počítače a kamery), si může začít sám vyrábět audiovizuální zprávy. Nebude při jejich tvorbě omezen tlaky redakce ani inzerentů, pravděpodobně mu činnost ale také nikdo neusnadní, nic si jejím prostřednictvím nevydělá a bude ji muset vykonávat ve volném čase. Dovolí mu ovšem dostávat do povědomí společnosti věci a problémy, které se sice v celoplošných médiích neobjevují, přesto existuje komunita, kterou zajímají. Zisk divácké obce bude pro autora videodeníku nejdůležitějším, ale zároveň nejtěžším úkolem.

²⁹ Bourdieu, 2002, str. 14.

IV. ZKUŠENOSTI PRO PRAXI

1. Minimální technické vybavení

1.1. Kamera

Základním nástrojem pro realizaci audiovizuálního díla je kamera. Zatímco ve filmu se dosud užívá záznamu na celuloidový pás, ve zpravodajství zvítězila rychlost elektronické videokamery se zápisem obrazu a zvuku na magnetickou pásku a nově i na digitální média (pevný disk nebo DVD).

1.1.1. Formáty záznamu

Kamera snímá skutečnost, která před ní existuje, a v určité podobě ji zachovává pro další použití. Způsobů záznamu existuje celá řada, Ondřej Juřík ve své práci o audiovizuálním sdělení jakožto novomediálním produktu tiskové agentury píše: *Na vývoji profesionálních digitálních formátů pro audiovizuální záznam se v současnosti podílejí tři konkurenční firmy: Sony, Panasonic a JVC. Dodává ale: Jediným spolehlivě kompatibilním formátem je dnes pouze DV.*³⁰ A právě kamery se standardem DV jsou na trhu spotřební elektroniky zastoupené v současnosti nejhojněji, a to především ve zmenšené verzi miniDV. Konkurenční normou je Digital8 od Sony, které navazuje na analogové formáty Video8 a Hi8. Jeho výhodou je právě kompatibilita, mínusem pak dvojnásobná velikost kazety oproti miniDV. Novinkou několika posledních let je záznam na osmicentimetrové médium DVD³¹ (výhoda: médium je možné přímo vložit do počítače; nevýhoda: vysoká cena kamer i záznamu vůči miniDV), miniaturní pevný disk MICROMV a nově také HDV³², které je připravené na budoucí normu HDTV pro televizní vysílání.

1.1.2. Snímací prvek CCD

Práce se stručně problematiky videokamer dotkla už v rámci teoretických poznatků³³, nyní se na několik odstavců pokusí změnit ve spotřebitelského rádce. Základní cenové odlišení je odvislé od počtu snímacích jednotek CCD. Kamera ji může mít buď samostatnou pro každou základní barevnou složku (červená, zelená a modrá barva se na patřičné místo zalomí díky třem hranolům), a nebo jednu společnou pro celé spektrum (barevná informace se pak vytvoří pomocí předsazovaných filtrů, sníží se kvůli tomu ale rozlišení obrazu).

³⁰ Juřík, 2004, str. 20, 21.

³¹ Klasické DVD měří v průměru 12 centimetrů, stejně jako CD.

³² Více informací na www.sonyczech.cz.

³³ Oddíl III, kapitola 2.3.

Matice snímacího prvku je důležitým srovnávacím kritériem jednotlivých kamer. Každý výrobce uvádí, kolika obrazovými body CCD prvek disponuje, přičemž vyšší číslo znamená lepší kvalitu snímání. Uváděná hodnota rozlišení není ale reálně dosažitelná, počet aktivních bodů bývá zhruba o 25 % nižší při využití kamery k zachycení statických obrázků a přibližně o 1/3 menší při zaznamenávání pohybu. Zapnutí elektronické stabilizace obrazu rozlišení ještě dále snižuje.³⁴

1.1.3. Optické zvětšení

Důležitou vlastností kamery je hodnota možného optického zvětšení. Transfokaci popisuje blíže pasáž práce o střihové skladbě.³⁵ Nejmenší hodnota přiblížení dnes bývá 10x, amatérské stroje bez možnosti změny objektivu pak dosahují nejvýše údaje 24x. Místo absolutní číselné hodnoty se někdy užívá přepočtu na ekvivalent k 35 milimetrovému fotoaparátu. Širokoúhlé snímání začíná od velikosti 28 níž, běžné fotoaparáty současnosti mají spodní hranici 35, na kamerách to bývá často až 40 milimetrů.³⁶ Při natáčení amatérskou technologií je tedy sice možné zvětšit si snímání objekt třeba 20x, jeho základní velikost může kameraman rozšířit širokoúhlým směrem ale jen obtížně. Pro kamery umožňující odšroubování objektivu nabízí řešení širokoúhlá předsádka. Většina tvůrců si ale ve zmíněném případě bude muset ustoupit o krok zpět a točit situaci z větší dálky.

1.1.4. Doplnkové funkce

Výrobci do záznamových zařízení přidávají řadu funkcí. Některé jsou užitečné, jiné méně. Tvůrce webových stránek může zajímat režim fotoaparátu, během nějž snímá kamera pouze staticky. Rozlišení „fotografií“ bývá nejčastěji 640 x 480, což sice není moc pro fotografický tisk, ale pro publikování na internetu to dostačuje. Statické obrázky může ukládat kamera na samostatné paměťové médium. Karta se do počítače zapojuje buď přímo, a nebo se její obsah přenáší pomocí rozhraní USB. Dalšími funkcemi kamery jsou často různé digitální efekty a přechody videa – jejich použitelnost je však diskutabilní. Využitelnější jsou programy, které zohledňují množství světla při natáčení, kupříkladu noční vidění nebo sluneční svit.

³⁴ Bez stabilizace je ale obraz natáčený ručně na amatérskou kameru snadno roztřesitelný. Řešení pro zachování rozlišení i stability obrazu jsou dvě: stativ, a nebo kamera s optickým stabilizátorem, který kvalitu nesnižuje.

³⁵ Kapitola 2.1.6.

³⁶ PC Magazine, 28. května 2004, str. 95.

1.1.5. Hledáček a LCD

Kontrolu natáčení může kameraman provést dvěma způsoby: pohledem do hledáčku, nebo na displej LCD. Kamery z nižší cenové hladiny mívají hledáček černobílý, ale barevný LCD, který se dá vyklápět a otáčet, je součástí výbavy i nejlevnějších modelů formátu miniDV.³⁷ Černobílý hledáček ukazuje lépe ostrost obrazu, barevný pomůže odhalit špatné vyvážení bílé. Klasická úhlopříčka LCD je dnes 2,5 palce, tedy necelých sedm centimetrů. Displej může být ale problematicky použitelný za jasného počasí, kdy se příliš leskne.

1.1.6. Trend

*Výrobci digitálních videokamer sledují převážně stejný trend, tedy snahu uspokojit co nejširší skupinu zájemců tím, že nabídnou více cenově dostupných modelů... Výsledkem jsou víceprvkové produktové řady kamer, vestavěných do stejné konstrukce zpravidla se stejným objektivem a LCD panelem... Zmenšování rozměrů a snižování hmotnosti patří k hlavním vývojovým trendům, které sledují všichni výrobci.*³⁸

1.2. Mikrofon

Každá kamera je dnes vybavena ručovým mikrofonem, který bývá velmi citlivý a zachytí při snímání většinu zvuků okolí. Jeho problém tkví ve vyrovnávání zvukové hladiny, kvůli němuž určitý silný zvuk (motor auta, zvonění tramvaje) svojí intenzitou způsobí, že většina dalších elementů zvukové stránky zanikne.

Na videokamerách pro běžné použití bývají zdířky pro zapojení externího mikrofonu a sluchátek. Tvůrce záznamu ocení obě v momentě, kdy si bude chtít natočit na kameru něčí výpověď. Tehdy musí jít všechny ostatní ruchy prostředí stranou a hlas mluvčího naopak být co možná nejsilnější. Sluchátka jsou užitečným nástrojem kontroly zvukové hladiny už během natáčení.

Mikrofony se rozdělují na dynamické a kondenzátorové, pomocí směrové charakteristiky pak na směrové, ledvinkové a další. Základní vlastnosti mikrofonu představují odpor a mezní kmitočty hloubky a výšky snímaného zvuku. Cena mikrofonů se pohybuje od několika set za nejobyčejnější exempláře až po tisíce korun za profesionální výbavu. Nejlevnější dynamické mikrofony, které se obejdou bez dalšího zdroje napájení, stačí sice na kvalitnější záznam synchronních výpovědí, nehodí se ale už na použití s počítačem.

³⁷ PC Magazine, 28. května 2004, str. 90.

³⁸ Tamtéž, str. 90, 92.

Pokud chce tvůrce audiovizuálního sdělení namluvit do počítače komentář, bez mikrofonu se neobejde. Dynamické modely jsou při nahrávání bez zesilovače příliš tiché a zvuk se musí po převedení do počítače ještě dále upravit.

Lepší službu svému majiteli poskytnou mikrofony kondenzátorové, které vyžadují další zdroj energie, což bývá většinou tužková baterie. Kondenzátorové modely mají při nahrávání silnější zvuk a jeho střih se obejde v počítači bez dalšího zesilování.

1.3. Stříhový program

Pořízení nástroje digitálního stříhu může proběhnout třemi cestami. Buď si tvůrce stáhne bezplatně dostupný stříhový program, nebo ho dostane přibalen k videokameře či ke kartě do PC, která obsahuje dodatečný FireWire port, a může si ho zakoupit také celý. Náklady se tak pohybují od nuly až po desetitisíce a s tím souvisejí i možnosti různých digitálních střížen.

Představitelem bezplatné kategorie je Windows Movie Maker 2.0³⁹. Tento nástroj má na svém počítači každý uživatel systému Windows XP. Do jeho jednoduchého rozhraní je možné načíst nejen videosoubory a digitální nahrávky, ale i zvukové soubory a mluvený komentář. Program disponuje dvěma desítkami efektů videa a různými formami prolnutí, tedy přechodu mezi záběry. Jeho největší slabinou je absence nezávislé úpravy obrazové a zvukové složky.

Střední třídu amatérského stříhu představuje Video Studio 7.0⁴⁰, které výrobci přidávají ke svým kamerám. Program má jednoduchý vzhled, ale široké možnosti a značný počet efektů. Navíc se příjemně ovládá, práce v něm je rychlá a nároky na počítač neklade nijak vysoké.

Adobe Premiere Pro 7.0⁴¹ je nástrojem, který už je na hranici profesionálního využití. Jeho silnou stránkou je množství efektů pro úpravu videa i jeho zvukové kulisy, která může být monofonní, stereo, ale i prostorová typu 5.1. Program všechny efekty umožňuje používat v reálném čase, na ceně je to však poznat. Blíží se třiceti tisícům.⁴²

1.4. Počítač

Počítač je v digitálním procesu výroby audiovizuálního sdělení nezastupitelným článkem. Do něj se nahraje video z kamery, tady se sestříhá, zkomprimuje a odtud poputuje na internet. Aby zvládl všechny úkony, musí splňovat několik náležitostí.

Základem je konektor FireWire pro přenos videa na vstupu a kabel nebo telefonní linka zapojené do modemu na výstupu. Další nezbytností je pevný disk velké kapacity (40, lépe pak

³⁹ www.microsoft.com.

⁴⁰ www.ulead.com.

⁴¹ www.adobe.cz.

⁴² Zpracováno podle časopisu Computer 2/04.

alespoň 80 GB) a rychlostí 7 200 otáček za minutu. Stříh videa i komprimování jsou velmi náročné na rychlost procesoru. Pentium 4 o frekvenci 2,4 GHz je naprosto dostačující, autor pro praktický projekt používal dokonce procesor Duron a čtvrtinové taktovací frekvenci.

Plně vybavené PC je dnes možné zakoupit v akčních nabídkách za dvacet tisíc, podobně vybavená mobilní varianta (notebook) je většinou o polovinu dražší.⁴³

1.5. Připojení k internetu

Přístup na internet pomocí klasického vytáčeného připojení není pro videozáznamy dost rychlý. Lepší službu udělá tvůrci audiovizuálního sdělení internet přes kabel nebo ADSL. Nabídku některých poskytovatelů vysokorychlostního internetu v ČR shrnuje tabulka.

VYSOKORYCHLOSTNÍ INTERNET DO BYTU A PO MOBILU		
měsíční tarify pro pohodlný příjem videa (256 kbps)		
KABEL	UPC / chello easy	555,-
	Karneval / Turbo 250	499,-
ADSL	Český Telecom / Internet Express Hit	713,-
	Eurotel / Internet Mobil	713,-
měsíční tarify pro rychlé odbavení videa (1024 kbps)		
KABEL	UPC / chello light	779,-
	Karneval / Turbo 1000	779,-
ADSL	Český Telecom / Internet Express Opt.	950,-
	Eurotel / Internet Business	950,-
Zdroj: internet		Ceny jsou s DPH a bez speciálních nabídek

Obrázek 2: Vysokorychlostní připojení

2. Základní dovednosti autora videodeníku

Každý tvůrčí proces, výroba audiovizuálního sdělení, je postupem skládajícím se ze tří základních fází. Nejdříve je to fáze předrealizační, kdy si autor připraví písemně nebo alespoň rozmyslí, co chce natočit a jaké postupy k tomu použije. Poté přichází samotné natáčení a k tvůrci se mohou přidat další profese: kameraman, osvětlovači, technici – jedná se o fázi realizační. A na závěr dochází ke stříhu díla a jeho kompletaci, tedy k postprodukcii.

⁴³ Akční nabídky obchodních řetězců monitoruje webový server www.akcnicenycz.cz.

Při tvorbě celovečerního filmu nebo televizního seriálu mohou ony tři fáze trvat i rok, ale ve zpravodajství se celý postup může a často také uskutečňuje během jediného dne, někdy pouze za desítky minut. Tlak na co nejrychlejší produkci informací způsobuje, že písemná podoba předrealizační fáze ze zpravodajství vymizela, nasnímání záběrů probíhá často bez většího rozmýšlení a střih příspěvku se omezí jen na rychlý výběr obrazového materiálu, který zhruba odpovídá dopředu namluvenému komentáři⁴⁴. Text práce si neklade za cíl hodnotit současnou zpravodajskou praxi, její podoba mu slouží jen pro další výklad.

Mezi fází realizační a střihovou se při digitálním zpracování na počítači dostávají ještě dva body čistě technického zaměření. Tvůrce, který bude provádět postprodukcí natočeného materiálu sám, musí ovládat práci s výpočetní technikou a umět přenést obrazový a zvukový záznam do počítače. Nejdříve je ale nutné audiovizuální sdělení natočit.

2.1. Natáčecí postupy

2.1.1. Držení videokamery

Práce kameramana je pro celkový vzhled díla velmi důležitá. Při natáčení je dobré řídit se zásadami dvou druhů: rad pro technickou kvalitu záběrů a doporučení pro stránku obsahovou. Přemysl Prokop vypracoval ve skriptech určených pro zaměstnance České televize několik zásad, jejichž dodržování má přispět lepší použitelnosti materiálu natočeného videokamerou: *Kameru uchopíme oběma rukama tak, aby mezi nimi dobře „seděla“. Pravá ruka je přitom podvléknuta za ochranný řemínek. Držení musí být pevné, ne křečovitě. Závěsný řemínek, otočený kolem krku, slouží jako pojistka pro případ, že by se kamera z nepředvídatelných důvodů vysmekla z rukou... Lokty přiložte k hrudníku, čímž získáte pevnější oporu. Mírně se rozkročte. Širší základna dodá větší stabilitu. Dýchejte klidně... Nabízí-li se příležitost, je možné opřít se o sloup, okenní rám... Zapínejte a vypínejte spoušť s citem, aby se kamera nepohnula.*⁴⁵

2.1.2. Záběr

Natáčení videokamerou neprobíhá v jednom spojitém obrazovém toku, ale přerušovaně. Jan Kučera, od roku 1937 vedoucí filmového týdeníku Aktualita, později řadu let pedagog na FAMU a dnes jeden z uznávaných českých teoretiků filmu 20. století, vysvětluje ve svých

⁴⁴ Autor vychází ze zkušeností nasbíraných na stáži ve zpravodajství České televize v září 2004 a na konci února 2005.

⁴⁵ Prokop, 2000, str. 5.

skriptech o střihové skladbě⁴⁶ důvod záběrového natáčení: *Umělecké dílo každého oboru není utvořeno z jednoho „kusu“. Každé se skládá z částí... Film a televizní dílo mají rovněž své částice, články. Jsou zachyceny v záběrech a v záběrových skupinách... Záběry dovolují rozčlenit plynulou, homogenní skutečnost, ... objevit její anatomii a ukázat v činnosti, ve vzniku vzájemné vztahy jejich jednotlivých údů, funkce těchto údů, příčiny a následky.*⁴⁷

Záběry není možné natáčet bez rozmyslu a čekat, že budou pak na diváka dobře působit. Kučera podotýká, že záběry se vzájemně neváží na obrazovce nebo ve střihně, ale přímo ve vědomí diváka⁴⁸. *Základním předpokladem vazby záběrů v divákově vědomí je, že každý záběr dává divákovi určitou soustavu podnětů, které lze označit jako otázky a odpovědi... Jsou to otázky různého druhu a různé náplně. Na začátku díla jsou nejvšeobecnější a šíří se do značně velkého okruhu... Následující záběr nejen na otázky odpovídá, ale současně klade nové, své vlastní otázky.*⁴⁹

2.1.3. Otázky a odpovědi

Pokládání otázek a odpovídání na ně je základní vlastností každého zpravodajského textu, ať už v podobě písemné, zvukové nebo obrazové. *Podle žurnalistik té které země se mluví o čtyřech, pěti nebo šesti základních otázkách, na které by mělo jakékoli zpravodajství odpovědět. Tedy například tzv. pět w angloamerické žurnalistiky: what, who, when, where, why... a kdo, co, kde, kdy, a u delších zpráv jak a proč v české žurnalistice.*⁵⁰ Při natáčení videa nezáleží na tom, v jakém pořadí přijdou jednotlivé otázky na řadu⁵¹.

2.1.4. Velikosti záběru

Realizace jednotlivých otázek v audiovizuálním sdělení probíhá volbou určité velikosti záběru. Ve filmové praxi existuje necelá desítka záběrů, pro zpravodajství jsou nejdůležitější ale tři základní. Celek (C) má především orientační funkci a podává hlavní zprávu o události, odpovídá na otázku **kde**. Polocelek (PC) zvýrazňuje podrobnosti, přibližuje postavu, která zde vyplňuje celý obraz – záběr se vztahuje k otázce **kdo**. Pro plynulost sdělení a nabuzení paměti diváka je důležitý detail (D). Umožňuje lepší vstřebání příspěvku, dokresluje prostředí, může

⁴⁶ Kučera skripta napsal v roce 1971, kdy byl jediným záznamovým prostředkem v tehdejší Československu stále ještě film a televizní tvorba se mohla realizovat pouze přímými přenosy. Prostředky se změnily, pravidla pro natáčení a střih ale zůstávají v zásadě stejná. Trvající platnost Kučerových poznatků potvrzuje i to, že FAMU jeho dílo vydala znovu v roce 2002.

⁴⁷ Kučera, 2002, str. 44, 49-50.

⁴⁸ Tamtéž, str. 29.

⁴⁹ Tamtéž, str. 29, 30.

⁵⁰ Osvaldová, 2001, str. 24.

⁵¹ Prokop, 2000, str. 24.

ale působit také emotivně a dramaticky. Měřítkem detailu je hlava člověka, umožňuje zkratku a odpovídá na otázky **co** a **jak**.⁵²

2.1.5. Orientace diváka

Stříhová skladba upřesňuje zásady, na které by měl být při natáčení příspěvku brán zřetel. *Stříhač nemůže z materiálu vytěžit víc, než do něj bylo uloženo.*⁵³ Vazba záběrů není možná, pokud nejsou skladebně nasnímany. Televize nedovoluje vidět divákovi věci a skutečnosti, které jsou mimo rám záběru. *Prostřednictvím jednotlivých záběrů se divák v kinu věcem vzdaluje nebo přibližuje, staví se k nim z té nebo oné strany vzhledem k jejich prostoru, tedy dramatickému prostoru. Přechod z celku do detailu nebo naopak se děje bezprostředně. Divák se ocitne na jiném stanovišti, aniž by musel překonat čas a vzdálenost. Věci se touto skladbou dostávají do jiného než smyslově nazíraného časoprostorového systému... Orientovanost diváka v prostoru dění je důležitější než viditelná souvislost... Bez této prostorové orientace se schopnost vázat celek a detail snižuje nebo vůbec ruší.*⁵⁴

2.1.6. Pohyb kamery

Velikost záběru není jediným výrazovým prostředkem, kterým tvůrce při natáčení vládne. Dalšími možnostmi jsou pohyb kamery a úhel jejího pohledu.

Kameramanovi se kromě statického obrazu nabízí ještě pět dalších voleb. Poměr záběrů pohyblivých a statických musí tvůrce odvodit od natáčené látky. *V průměru by počet záběrů s pohyblivou kamerou neměl překročit 1/3.*⁵⁵

Základní výbava každé videokamery dnes obsahuje transfokátor, jinak také zoom, a to ve dvojnásobném provedení. Výraz se užívá pro objektiv s proměnlivou ohniskovou vzdáleností, který dovoluje přechod od detailu k celku a zpět bez změny umístění kamery. Digitální zoom pak přiblížení obrazu ještě dále zvětšuje, ale už jen za cenu zhoršení jeho kvality.

Při změně ohniskové vzdálenosti se nikterak nemění perspektiva a záběr zůstává plochý, jako by se jednalo o nájezd na fotografii. Dochází tak ke kondenzaci prostoru. Transfokaci z celku na detail je dobré si předem vyzkoušet. Pokud kameraman ostří ručně, najede nejprve na detail a zaostří si na něj. Po návratu zpět do záběrové hodnoty celku je už další nájezd na týž detail ostrý. Praxe ukazuje, že je snadnější odjíždět z detailu na celek než postup opačný.⁵⁶

⁵² Prokop, str. 9 a přednášky Michala Šobra, Martina Lokšíka a Roberta Záruby na FSV UK.

⁵³ Kučera, 2002, str. 22.

⁵⁴ Tamtéž, str. 48, 98.

⁵⁵ Prokop, 2000, str. 12.

⁵⁶ Tamtéž, str. 13 a přednášky Martina Lokšíka a Michala Šobra na FSV UK.

Další pohyb kamery, jízda, má s transfokací společnou změnu velikosti záběru, ale při jejím použití se navíc mění perspektiva. Jízda je velice efektní, především svojí dynamikou, pro její natáčení je však zapotřebí kamerového jeřábu, kolejniček, automobilu nebo jiného dopravního prostředku. Přitom platí, že není vhodné natáčet kolmo na směr pohybu, kamera s ním může svírat nanejvýš úhel 45°. ⁵⁷

Divácky atraktivním pohybem především pro natáčení reportáží je chůze. Úspěch jejího nasnímání je podmíněn širokým ohniskem, které zaručuje větší stabilitu, umocňuje hloubku prostoru a zdůrazňuje perspektivu. Chůze navozuje subjektivní chápání obrazu. Nejedná se však o běžný lidský krok, nýbrž o druh plížení, při němž zůstává těžiště kameramana v jedné rovině. ⁵⁸

Klasickým pohybovým záběrem je panorama. Kamera při něm zůstává na jednom místě, ale pohybuje se vzhledem k vertikální nebo horizontální ose. Divák tak vnímá skutečnost, jako by sám otáčel hlavou. Při natáčení panoramy je dobré nepřeslapovat, ale vést pohyb od pasu. *Panoramatické záběry natáčíme vždy tak, že kamera je na začátku v klidu, pak se rozjede a před ukončením se opět zastaví... Panorama se musí zastavit proto, aby si na její poslední fázi shrnul divák vše, co během záběru viděl. Rovněž se musí zastavit proto, aby se mohl na záběr navázat záběr další – většinou to bude záběr statický. Kdyby se panorama nezastavila, divák by byl na počátku záběru vyveden ze soustředění.* ⁵⁹ Obvyklé je vést panoramu zleva doprava, pravděpodobně proto, že lidé v Evropě jsou tak zvyklí číst.

Zásady panoramování platí i pro předchozí pohyby kamery. Doporučuje se zadržet dech před jejich natáčením a před začátkem pohybu i po jeho skončení si počítat v duchu do pěti. Vhodné je dělat záběry dostatečně dlouhé a vést je v co nejplynulejším tempu, bez trhání. ⁶⁰

Posledním z obvykle užívaných kamerových pohybů je švenk. Tato varianta panoramy není vedena po základních osách obrazu, geometricky, ale tématicky – z jednoho snímaného objektu na druhý. Od pozvolné panoramy se švenk liší také rychlostí.

2.1.7. Úhel pohledu

Televizní zpravodajství pohlíží na svět jednotně, civilním pohledem kamery z úrovně očí člověka. Subjektivní pojetí publicistiky dovoluje použít v reportážích celkem tři úhly snímání, kromě přímého pohledu také nadhled a podhled. Ve zpravodajství se nepoužívají, jsou citově zabarvené v závislosti na kontextu. Podhled monumentalizuje, nadhled zvyšuje přehlednost.

⁵⁷ Prokop, str. 12.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Kučera, 2002, str. 128, 129.

⁶⁰ Přednáška Martina Lokšíka na FSV UK.

2.1.8. Kompozice

Kompozice záběrů vychází z obdobné problematiky v malířství a fotografii. Na rozdíl od obrazu nebo fotografie je televizní snímek omezen přesným poměrem mezi jeho stranami: donedávna byl fixní údaj 4:3, nově se ujmá také širokoúhlé zobrazení 16:9.

Ve filmu a v televizi nedovoluje rám záběru, aby divák viděl víc, než co je v rámu sevřeno, včetně zvukového rámu... Záběr musí být tak komponován, aby divák měl pocit, že částice ohraničené rámem jsou na sebe existenčně vázány... Je-li v malířském obraze zachycena jen část nějakého předmětu (např. stolu, stavby), je to část tak vypracována a charakterizována, že divákovi představuje věc celou. Podobně je tomu ve filmových nebo televizních záběrech.⁶¹

Záběr může být komponován dvěma cestami: buď centrálně, tedy symetricky, nebo asymetricky. Centrální kompozice odpovídá jednoduššímu pojetí. Střed zájmu je situován doprostředka obrazovky. Forma navozuje pocit klidu, ale také určité fádnosti. Kompozice asymetrická je výraznější a nechává větší prostor pro zobrazení pozadí.⁶² Jejím příkladem je zlatý řez, poměr vyjádřitelný vzorcem $((\sqrt{5} - 1)/2):1$ ⁶³, který přibližně odpovídá hodnotě 3:5. Vysvětlení matematické dokonalosti, kterou vědci stále častěji objevují v přírodě, probíhá pomocí dělení úsečky. Celá úsečka vynásobená délkou kratšího úseku se při zlatém řezu rovná čtverci nad delším úsekem. Vypočítaný poměr je nutné zažít pečlivou fotografickou či kameramanskou praxí.

Diváka ruší, je-li záběr půlen nějakou svislicí – např. továrním komínem. Tato svislice, bez ohledu na její praktickou funkci, rozděluje vjemové pole na dvě pravidelné části. To pro diváka znamená, že jde o dvě protikladné poloviny. Nejde-li však o spor dvou půlek, pak svislice komína ruší... Divákova citlivost na všechny články předmětné náplně záběru působí, že mu vadí optická souvislost postavy a předmětu, který nemá s postavou co činit. Například: za hlavou postavy je telegrafní sloup.⁶⁴

Pro zobrazování postav je dobré zachovávat doporučení, která se týkají pohybu a umístění v rámci záběru. Hledí-li postava doleva či doprava od diváka, pak je nutné, aby její zátylek byl ke kraji obrazu blíže než její tvář. Při natáčení ankety dobře působí, když se na diváka dívají tváře postav s opačnými názory z protilehlých stran. Pohyby postav a věcí by se měly držet linií, které svírají s obrazovkou úhel mezi 0 a 90°. Čím víc se linie pohybu blíží hodnotě 0°, tím je akce postavy méně dynamická a výkonná.

⁶¹ Kučera, 2002, str. 55, 56.

⁶² Prokop, 2000, str. 9.

⁶³ Bartsch, 2002, str. 305.

⁶⁴ Kučera, 2002, str. 90

Záběr byl v práci dosud pojímán jako plocha. Pomocí perspektivy může však získat iluzi třetího rozměru. Všechny linie perspektivy se sbíhají v jediném bodě.⁶⁵ Další možností pro odstranění plochosti snímku je použití ostrosti. Zaostření na objekt v popředí způsobí jednotu pozadí, které bude mlhavé. Ostrost může být vodítkem diváka po ploše záběru.

2.1.9. Světlo

Světlo má ve snímku dvojí základní funkci. Je předmětem zobrazení, ale také výrazovým prostředkem. *Světlo je vždy prostředkem likvidace tmy. Proto světlo, jas působí vždy aktivně, kladně. V této univerzální a jednosměrné úloze světla spočívá jeho emotivnost. Diváci na světlo nesmírně citlivě reagují, na jeho intenzitu, jeho tonalitu, jas a čistotu a na jeho poměr ke tmě nebo ke stínu.*⁶⁶

Z pohledu vzniku dělíme světelné zdroje na přirozené a umělé. Přirozenými zdroji světla jsou slunce a obloha, umělými pak běžná svítidla jako lustry a zářivky. Každé světlo má jinou teplotu chromatičnosti, a tak je před začátkem natáčení důležité kameru barevně vyvážit.

Amatérské kamery většinou funkcí na vyvážení bílé barvy nedisponují, provádějí si ho samy. Nedokáží se ovšem vyrovnat s prudkými přechody z umělého do přirozeného světla a naopak. Pro natáčení v interiéru je největším nebezpečím okno s venkovním světlem, jinak protisvětlo obecně. Vzniklé přesvícení způsobí, že snímané postavy se do záběru zobrazí jen jako siluety. *Nejoptimálnější je natáčení v bočním světle, které zdůrazňuje plastičnost.*⁶⁷

Při vysoké citlivosti dnešních videokamer je obvykle reálná světelná hladina pro snímání dostačující. Za cenu zhoršení kvality je možné citlivost na světlo dále elektronicky zvýšit. Kamery dnes bývají opatřeny malých reflektorem, vysocesvítivou diodou nebo umožňují pro dosvícení scény využít obráceného LCD displeje. *Dobré zasvětlení snímaných objektů patří mezi základní kritéria úspěšného záběru.*⁶⁸

2.1.10. Barevný charakter

Sousední záběry by měly dodržovat stejný barevný charakter. Zpravodajství vzniká během jediného dne a nedovoluje většinou této obecné zásady dbát. Přesto ale i tady působí rušivě, střídají-li se neodůvodněně noční záběry s denními nebo se zbytečně přechází z interiéru ven. Vazebnost záběrů podporuje nosný barevný tón, který se musí opakovat ve všech záběrech soustavy. Kameraman by si měl uvědomit, že tón barev se může změnit účinkem jiného

⁶⁵ Prokop, 2000, str. 9.

⁶⁶ Kučera, 2002, str. 94.

⁶⁷ Prokop, 2000, str. 14.

⁶⁸ Tamtéž, str. 15.

dopadajícího světla. Barva obličejů se proto bude lišit podle prostředí, ve kterém se natáčí.⁶⁹ *Sebenepatrnější barevné zkruslení odhalí pleťová barva. Na její správné podání je oko velice citlivé.*⁷⁰

Dodržování jednoty osvětlení a barevného charakteru není důsledně zapotřebí při natáčení reportáží. *Kameramanem nezaviněné technické nedostatky snímků, expoziční nevyrovnanost i nedokonalost vyvolávají v divácích, sledujících reportáž, dojem autentičnosti snímku.*⁷¹

2.1.11. Nahrávání zvuku

Videokamera zaznamenává automaticky kromě obrazu také zvuk, který akusticky dotváří záběr. Někdy se může stát dokonce jeho dominantní složkou. Při natáčení záběrů je proto užitečné poslouchat také zvukovou stránku, aby nedošlo k zastavení kamery v nevhodnou chvíli.

Kvalitu přijímaného zvuku ovlivňuje prostředí, v němž se natáčí. Může se jednat o dobrou akustiku interiéru, většinou to ale bude vítr během natáčení na ulici, hlasy a křik v místnosti.⁷² Pokud má postava říkat svoji výpověď přímo do kamery, měl by tvůrce sdělení připojit ke kameře externí mikrofon pro odstínění rušivých zvukových vlivů. Kontrolu zvuku je nejlepší provádět už při snímání pomocí sluchátek zapojených do kamery.

2.1.12. Délka záběrů při snímání

*Má-li mít střihač možnost citlivě vypracovat filmovou skladbu, je pro konkrétní spojování záběrů třeba, aby záběry byly dosti dlouhé, přesněji řečeno, aby jejich začátky a konce, tj. části snímku, obklopující vlastní jádro každého záběru, byly dosti dlouhé.*⁷³

2.2. Přenos digitalizovaných dat

Uživatelské nároky na videoamatéra, který bude svůj příspěvek zpracovávat na počítači, nejsou velké. Postprodukcí příspěvku v digitální formě lze rozdělit do tří pasáží. Nejprve je potřeba převést digitalizovaná data ze záznamového média v kameře do útrobu počítače. Tady se odehraje i stříh příspěvku a jeho odeslání na internet, jakožto cílový nosič sdělení.

Aby se přenos záznamu do počítače mohl vůbec odehrát, musí být mezi kamerou a PC nějaké spojení, společné rozhraní. Při dnešních digitálních standardech FireWire a USB 2.0

⁶⁹ Kučera, 2002, str. 95, 96.

⁷⁰ Prokop, 2000, str. 17.

⁷¹ Kučera, 2002, str. 97.

⁷² Prokop, 2000, str. 19.

⁷³ Kučera, 2002, str. 109.

stačí už jen jediný kabel. Úseky záznamu, které se do počítače převedou, si řídí uživatel už ve stříhovém programu. Hlavním směrovníkem je mu přitom časový řídicí kód⁷⁴ nebo zapnutá detekce scén, která během převodu vytvoří z celistvého záznamu jednotlivé části, které určují stisky spouště videokamery.

Digitalizace záznamu z analogové kamery byla uživatelsky náročnější. Přístroje se spojily většinou jedním kabelem na přenos obrazové složky (Composite nebo S-Video) a dalšími dvěma pro levý a pravý zvukový kanál (Cinch). Kably se zvukovou informací se dále musely sloučit do jednoho stereo konektoru (Jack), který se připojil do vstupu na zvukové kartě. Řízení kamery bylo možné jen pomocí jejího ručního ovládání a usnadnění pro stříh přinesly až nové stříhové nástroje s detekcí scén podle obsahu. Není sice tak přesná jako její digitální sestra, ale přesto usnadňuje práci se záznamem a umožňuje jeho rozčlenění do záběrů.

2.3. Ovládání počítače

Bližší popis práce s digitální střížnou je součástí kapitoly o stříhové skladbě. Autor si ale už na tomto místě pokládá otázku, kolik času zabere ovládnutí digitálního stříhu. Odpovídá mu na ni prodavačka Pavla Hynštová, jejíž firma dodává vybavení regionálních studií České televize a provádí i zaškolení svých zákazníků do stříhu na PC: *Minimum. To znamená během týdne, čtrnácti dnů je (člověk) schopen natáhnout příspěvek do počítače, sestříhat, ozvučit, otitulkovat a vyexportovat na CD, DVD, případně zpátky na kameru.*⁷⁵

Nejnáročnější na zvládnutí a pochopení bude pro amatérského tvůrce nejspíš převod videa do podoby, která svojí velikostí odpovídá dnešnímu vysokorychlostnímu připojení k internetu a místu na něm, a dále vytvoření webové prezentace, kde svoje sdělení nabídne ke shlédnutí dalším uživatelům počítačové sítě. Poslední krok vyžaduje minimální zaškolení do jazyka HTML, pomocí kterého se internetové stránky píší. Aby si divák mohl multimediální produkt prohlédnout bez zbytečného cestování po internetu, přijde ke slovu i nemnoho poznatků ze složitějších nástrojů webové konstrukce, jakými jsou kaskádové styly CSS⁷⁶, prvky ActiveX⁷⁷ a programovací jazyk JavaScript⁷⁸. Práce si klade za cíl zmíněné nástroje ve stručnosti popsat, ukázat jednoduché, funkční použití a sejmout z jejího čtenáře jeho studia obsáhlých manuálů.

⁷⁴ Časový řídicí kód se skládá z osmi číslic: čtyři dvojice znamenají hodinu, minutu, sekundu a snímek záznamu.

⁷⁵ <http://videozurnal.fsv.cuni.cz>, příspěvek Amatéri a digitální technologie.

⁷⁶ Kaskádové styly umožňují osobitější nastavení formátování na webové stránce. Slouží ke změnám barev, k nastavení vlastností odstavců, tabulek, obrázků atd.

⁷⁷ ActiveX umožňuje přidávat na stránky internetu multimediální prvky, pro účely videodeníku jedním bude přehrávač Windows Media Player.

⁷⁸ JavaScript je užitečným pomocníkem pro doplnění interaktivity do webového obsahu. Formálně vychází z programovacího jazyka C, který je od 70. let 20. století základním kamenem počítačového programování. JavaScript poslouží pro výběr přehrávaného videa a k určení jeho datového toku.

3. Zpracování natočeného materiálu

3.1. Zásady stříhové skladby

Natočené záběry představují pouze hrubý materiál. Pokud byly nahrány skladebně, zbývá pro stříhače už jen několik úkolů. Musí záběry poskládat do výsledného pořadí, zkrátit je na odpovídající délku a provést jejich dodatečnou vazbu pomocí interpunkce a zvukové složky.

Při stříhové skladbě provádí stříhač nejprve hrubý stříh. Jedná se o prosté seřazení záběrů za sebou, kdy je nutné uvědomit si základní stříhová pravidla, dbát jich, ale v případě nutnosti je také rozmysleně překračovat. *Filmový tvůrce může překročit elementární pravidla skladby, jen když je předem dobře zná a dovede-li jich dobře užívat.*⁷⁹

3.1.1. Vazba záběrů

Správně svázané záběry je možné poznat díky tomu, že si člověk přechodu mezi nimi vůbec nevšimne⁸⁰. Pravidla pro stříh mají neobvyklou vlastnost: vyjadřují samozřejmosti⁸¹. Obrazovou složku vymezí práce pomocí pravidel jednoty, osy a charakteru osvětlení, zmíní důležitost rozdílů a shod mezi záběry a bude se zabývat i složkou zvukovou.

Charakteru osvětlení a barevnému podání záběrů se autor věnoval už při popisu zásad pro natáčení. Při stříhu si je tvůrce musí uvědomovat podruhé, aby za sebe nezařadil záběry, které podmínkám shodného osvětlení a barevného podání jednoho místa a času neodpovídají.

3.1.2. Pravidlo jednoty

*Jedno z nejzákladnějších pravidel skladby ve vizuální oblasti každého kinematografického díla je, že pohyb určitého předmětu, který zachycují dva či více záběrů, musí být vždy jednak stejně rychlý, jednak tak natočen, aby v každém novém záběru začínal na témže místě, na němž skončil v záběru předchozím.*⁸² Jednota nemusí být jen pohybová, ale také obsahová a dějová. Aby se záběry vzájemně vázaly, musí zobrazovat stejný děj a předmětnou náplň, je důležitá i shodná rychlost řeči, její rytmus a intonace, dokonce i místní hudba a hluky.⁸³ Pro reportážní natáčení, které snímá živou skutečnost, samozřejmě nejsou požadavky na jednotu takto absolutní. Přesto je dobré o požadavku jednoty vědět.

⁷⁹ Kučera, 2002, str. 25.

⁸⁰ Prokop, 2000, str. 21.

⁸¹ Kučera, 2002, str. 81.

⁸² Tamtéž.

⁸³ Tamtéž, str. 81, 85.

3.1.3. Pravidlo osy

Nejskloňovanějším pravidlem, které proniklo i mezi širší veřejnost, je pravidlo osy. Osa je myšlenou přímkou, která dělí snímaný prostor na dvě poloviny. Dodržuje-li tvůrce důsledně natáčení jen z jedné její strany, umožňuje divákovi nezkreslenou orientaci v audiovizuálním sdělení.

Pro lepší názornost uvede autor dva příklady, které převzal ze skript Jana Kučery.⁸⁴ První popisuje dvě proti sobě stojící postavy a ilustruje chybné natáčení, druhý ukazuje možnost, jak je možné osu překročit bez následků, a to při natáčení průvodu.

Příklad 1: Postavy jsou naproti sobě a kamera na ně pohlíží ze strany, záběr je celek. Pokud budeme snímat v bližších záběrech střídavě jednu postavu a pak druhou, je třeba, abychom natáčeli stále z jedné strany osy. Ve všech nasnímaných záběrech budou díky tomu postavy zachyceny tak, že budou-li se dívat na jednu stranu, zůstanou se tímž směrem dívat i později, v následujícím záběru. Boční osvětlení postav usnadní divákovi jejich identifikaci, neboť stín na tváři jedné postavy bude opačný k zastínění tváře druhé postavy. Pokud bychom ale na postavu zařadili jako další záběr vedený z druhé strany osy, dívala by se opačným směrem a divák by byl zmatený.

Příklad 2: Ulicí pochoduje průvod, tvůrce ho sleduje zleva, ve směru pohybu. Kdyby se ale rozhodl před záběr z levé strany uvést záběr od prava, osově opačný, zaznamenaný průvod by se začal vracet. Mezi takové záběry je potřeba vložit vazebnou spojku, přechodný pohled. Získáme ho po natočení čelného záběru na pochodující nebo na jejich odcházející záda. Pomocí vazebné spojky může tvůrce převést diváka z jedné strany osy na druhou. Záběrům, prostředkujícím vazbu mezi dvěma záběry, které nelze svázat bezprostředně, se říká prostřih.

3.1.4. Shody a rozdíly

Při výkladu o natáčecích postupech zmínil autor, že záběry mají klást otázky a odpovědi. *Otázky a odpovědi jsou ovšem ideální hodnoty ve vědomí diváka. V jednotlivých záběrech, které spolu sousedí, jsou jejich materiálními nositeli shody a rozdíly, které vidíme nebo slyšíme.*⁸⁵ Zjednodušeně se dá říci, že rozdíl nejčastěji vyjadřují velikosti záběrů, shodu pak společná myšlenka.⁸⁶ *Shodné a rozdílné částice záběrů ale netvoří jen věci či lidé, ale i zvuky*

⁸⁴ Kučera, 2002, str. 101, 106, 107.

⁸⁵ Tamtéž, str. 31.

⁸⁶ Prokop, 2000, str. 21.

*a jejich akustické, emotivní i sdělné hodnoty; tvoří je i linie, plochy jasů, stínů a polostíků, barvy, a to vše jak statické, tak v pohybu.*⁸⁷

Poměr rozdílů a shod moduluje vazbu. Prudké a nápadné rozdíly na klidné osnově shod vytvářejí strmou dynamiku, která ale nejčastěji zdůrazňuje víc povrch a vnější tvar dění než jeho vnitřní vývoj. Málo odlišné rozdíly ve volnějším tempu vyprávění umožňují, aby divák mohl proniknout hlouběji do nitra lidských citů a vztahů a do anatomie situace.⁸⁸

Když by záběry nebyly částečně shodné a z části rozdílné, nevázaly by se. Dva následující záběry, které se budou lišit jen málo, vyvolají v divákovi dojem technické vady, obrazového skoku.

3.1.5. Délka záběrů při střihu

Délka záběru je jeho klíčovým parametrem v konečné podobě díla. *Divák musí záběru v určité lhůtě porozumět, proniknout jej rozumově i smyslově a tak, aby se dověděl a dotkl právě těch složek, které pro další vývoj díla autor potřebuje.*⁸⁹ Jednoduchá logická úvaha pak říká, že pokud divák záběr „nepřečetl“ v jemu vymezené době trvání, měl být delší. Snadno „čitelný“ záběr si ve výsledném díle naopak zasloužil kratší čas. Promyšleně natočené záběry by měly diváka vést svým obsahem a vyvolat v něm očekávání, požadavek na obrazovou i zvukovou složku záběru následujícího. *Proces vnímání není jednostranný autorský diktát. Za hodnotu díla má odpovědnost autor, avšak současně, pod autorovým vlivem, i vnímající.*⁹⁰

Při určování doby trvání záběru je důležité pamatovat na tempo, ve kterém je veden celý příspěvek. Délka je do jisté míry určující i pro další rychlost divákova vnímání. Když záběr zachycuje akci, musí být natolik dlouhý, aby v něm činnost nebo její část mohla skončit. Prodloužením záběrů pak může vzniknout dojem doznění, zakončení určité pasáže díla.⁹¹

3.1.6. Význam zvuku

Svébytnou součástí každé videonahrávky je zvuk. Byť je v amatérské tvorbě přehlížený, představuje nejsilnější vazebné pouto⁹². Nemění sice vnějškově sdělnost vizuální stránky díla, dává jí však jinou působivost a někdy i jiný význam. Při střihové skladbě je nejnadanějším prostředkem vazby lidská řeč. Výpovědi váží, nebo oddělují záběry smyslem jejich obsahu.

⁸⁷ Kučera, 2002, str. 31.

⁸⁸ Tamtéž, str. 31, 32.

⁸⁹ Tamtéž, str. 74.

⁹⁰ Tamtéž, str. 76.

⁹¹ Tamtéž, str. 133, 146, 147.

⁹² Tamtéž, str. 112.

Příspěvek může získat celistvosti za pomoci „přetahování“ slov řečníka do dalších záběrů. V praxi digitálního střihu se materiál v obrazové a zvukové časové ose rozpojí, část vizuální složky se odstraní a vzniklou mezeru vyplní tvůrce jiným záběrem. Ve filmu se tímto propojí vyprávěcí postava a její posluchač, pro zpravodajské účely se na prázdné místo obrazové složky dostane pravděpodobně záběr prostředí bez dominantní akustické složky.

*V televizi zvuk člení vizuální soustavu a pomáhá ji hierarchizovat.*⁹³ Častým postupem je doprovázet jeden zvukový záběr několika obrazovými (např. při střihu dlouhé řeči jednoho člověka nahrazuje pohled na něj místy obrazově pestřejší materiál). Méně obvyklé je spojení jednoho vizuálního záběru s několika auditivními. Ne vždy je ale zvuk schopn záběry svázat a překlenout jejich obrazové skladebné nedostatky.⁹⁴

3.1.7. Interpunkce

Rejstřík vazebných prostředků umožňuje ještě jednu polohu střihu. Podobně, jako věta má na svém konci tečku nebo vykřičník, může být i na konci sledu záběrů vložena interpunkce. Jedná se o rozetmnění, zatemnění, prolnutí, a stírání. Programy digitálního střihu obsahují od prolnutí a střídání většinou pestrou škálu variant. Tvůrce by měl ale používat interpunkčních znamení jen ve vhodných případech, jakými jsou změna místa, děje nebo času jeho příběhu. *Užívání filmové interpunkce se vyvíjí s vývojem kinematografie a televize. Dříve se užívalo interpunkčních znamení častěji než dnes, ač filmová dramata byla prostší.*⁹⁵ Zpravodajství v současnosti nepoužívá interpunkčních znamení vůbec.

3.1.8. Čas reálný a filmový

Mimo televizní přímé přenosy a nesestříhané záznamy dochází při tvorbě audiovizuálního sdělení k důležité skutečnosti – zhuštění reality do menšího časového úseku. Pro tento proces existuje několik doporučení a výstrah, ale je i předmětem televizní kritiky. Pierre Bourdieu, francouzský sociolog, to vystihuje slovy: *Politická nebezpečí, související s běžným užíváním televize, vyplývají z faktu, že obraz má jednu zvláštnost, může vyvolat něco, čemu literární kritikové říkají dojem skutečnosti – může ukázat a přesvědčit o tom, co ukazuje. Tato evokační síla má mobilizační účinky. A dodává: Není nic složitějšího, než ukázat skutečnost v celé její banalitě.*⁹⁶

⁹³ Kučera, 2002, str. 116.

⁹⁴ Tamtéž, str. 115.

⁹⁵ Tamtéž, str. 163.

⁹⁶ Bourdieu, 2002, str. 17.

Zkratka je pro zpravodajské televizní sdělení nezbytná, bez ní by se nedaly zprávy vysílat. Není však možné zacházet s převodem reálného času do podoby příspěvku jen podle libovůle. *Kultivovaně zpracované téma zabere ve své zhuštěné formě nepoměrně kratší časovou plochu, aniž by přitom měl divák dojem, že je o něco ošizen.*⁹⁷ Na příkladu reportážního šotu rozebírá problém i Kučera. Čím kratší je příspěvek vůči události, kterou zobrazuje, o to jasnější by měl být rozdíl mezi časem skutečným a jím zobrazeným. Delší reportáž už nemusí sdělovat rozdíl tak nápadně, divák během jejího sledování získá dostatek látky, aby pochopil obsah příspěvku a sám si ho převedl do reálného plynutí času.⁹⁸

3.1.9. Délka příspěvku

Diváka může dílo nudit, protože je dlouhé. Jako dlouhý se ale může zdát celovečerní film stejně jako dvouminutový zpravodajský příspěvek. *Dobré dílo uplyne tak, že divák na chod svého „všedního“ času ani nepomyslí.*⁹⁹ Hodnocení audiovizuálních děl jejich diváky je dnes významně ovlivněno televizní a filmovou produkcí.

3.1.10. Střih v televizním zpravodajství

Na závěr této části autor uvede několik doporučení, která pro tvorbu příspěvků napsal redaktorům České televize ředitel zpravodajství Zdeněk Šámal¹⁰⁰.

Příspěvek by měl na svém začátku diváka zaujmout, má být uveden nejatraktivnějším obrazovým materiálem, detailem nebo akcí provázenou zvukem. Zařadit jako první záběr přímou řeč respondenta je možné jen ve výlučných situacích (demise vlády, vyhlášení války). Během příspěvku je samozřejmě řeč člověka jevem žádoucím, neměla by být kratší tří sekund a tatáž osoba by neměla promluvit víc jak třikrát. Na konec reportáže člověk mluvící v obraze nepatří, místo je vyhrazeno pro odhlášení redaktora. Při střihu by nemělo docházet k častému střídání prostředí, interiéru a exteriéru, pokud to ovšem nevyplývá z povahy příspěvku.

Hudbu jako zvukovou kulisu není možné přidat do příspěvku vůbec. Virtuální prvky jsou nepřipustné a každý ilustrační nebo archivní záběr je zapotřebí pečlivě označit. Redaktor by se měl držet zásady, že obraz a text příspěvku si navzájem odpovídají.

Některé z uvedených zásad nemají pro amatérskou tvorbu praktické využití, většina jich ale může pro začínajícího tvůrce videodeníku sloužit jako inspirace.

⁹⁷ Prokop, 2000, str. 25.

⁹⁸ Kučera, 2002, str. 137.

⁹⁹ Tamtéž, str. 134.

¹⁰⁰ Šámal, 2003, str. 5-7, 10.

3.2. Práce se stříhovými programy

Hrubý materiál příspěvku je natočený a podařilo se ho nahrát i do počítače. Nyní přichází na řadu stříhový software. Tvůrce si musí vybrat záběry, které použije, sestavit je za sebe, přidat k nim komentář, jmenovky vystupujících a možná dále upravit zvukovou stránku díla (začátky výpovědí v předešlém záběru, překrytí obrazu mluvčího jiným obrazem, hudba do publicistiky). Všechny úkony mu postupně umožní právě program pro stříh.

Myšlenka vzhledu počítačových stříhových nástrojů bývá zpravidla jednotná, nezávislá na ceně produktu. Obrazovka je rozčleněna na dvě základní poloviny, jedna obsahuje časovou osu a druhá je pokryta dalšími okny pro práci s videem, nezbytností je také panel nástrojů, který stříh urychluje. Časová osa představuje určitý druh osnovy, partituru pro obraz, zvuk, efekty přechodu a titulky. Každá z položek může mít podle kvalit stříhového programu linku jedinou, nebo několikanásobnou pro lepší práci a širší pole možností.

Na časové ose probíhá to nejdůležitější – stříh všech složek vznikajícího audiovizuálního díla. Uživatel si může navolit, jak podrobnou osu chce momentálně vidět. Pro rychlý pohyb natočeným materiálem je výhodné měřítko několika sekund, na precizní práci se stříhem je ale nutné zpřesnit ho pouze do šířky jednotlivých obrazových políček. Významné urychlení práce představuje zapnutá detekce scén při zachytávání videa do počítače. Spojitý tok obrazu a zvuku se s její pomocí změní na záznamy odpovídající každému jednomu stisku kamerové spouště.

Okna druhé poloviny obrazovky umožňují další nebo lepší práci s videem. Uživatel zde najde ukázkové okno, ve kterém se mu bude přehrávat výsledný film, a dále okno projekční, které umožňuje přehrávat si samostatně vybrané záznamy z časové osy. Bývá u nich také výběr speciálních efektů, vlastností zvuku a videa, případně i nabídka galerie záběrů nebo seznam úkolů nutných pro dokončení počítačových úprav zpracovávaného příspěvku. Mezi těmito okny dochází někdy k přesunu pomocí záložek, plocha jednoho monitoru není, až na výjimky (úhlopříčka 19“ a více), příliš velká a přemíra informací by uživateli znesnadnila ovládání programu. Počítačový stříh bývá jednodušší na počítačích se dvěma monitory a grafickou kartou, která zajišťuje jejich spolupráci.

Většina moderních programů pro úpravu videa se snaží svým zjednodušováním co nejvíce přiblížit širokému okruhu jejich uživatelů. Ti požadují jakýsi kompromis mezi náročností na používání a počtem funkcí a efektů... Toho je samozřejmě dosaženo jen zřídka, a tak vedle sebe existují programy určené spíše profesionálům a programy vhodné pro začátečníky.¹⁰¹

¹⁰¹ Computer 2/04, str. 28.

3.3. Komprese videa

Formát DV je charakterizován datovým tokem pětadvaceti megabitů za sekundu, dnešní vysokorychlostní internet nabízí obvykle vteřinovou rychlost připojení 256 kilobitů. Digitální video je zhuštěno poměrem 5:1 vůči plné normě PAL¹⁰², pro použití na internetu by ale tato komprese musela být 100 krát důkladnější, tedy při zachování všech parametrů obrazu.

V současnosti existují tři základní formáty pro video aspirující na přenos po počítačové síti. Průkopníkem v této oblasti byla společnost RealNetworks¹⁰³, která od roku 1994 nabízela přenos zvuku jako RealAudio a rychle si získala popularity. Během prvních dvou let existence si její přehrávač stáhlo z internetu milion uživatelů.¹⁰⁴ Od té doby se samozřejmě mnoho věcí vylepšilo, přibyl přenos obrazu a dnes nabízí video pomocí technologie RealVideo například Česká televize¹⁰⁵.

QuickTime¹⁰⁶ firmy Apple může uchovávat cokoli – od jednoduchého audiovizuálního sdělení dostupného i vytáčeným připojením až po celovečerní film ve vysoké kvalitě. Na internetu se pomocí něj mohly začít provozovat služby placeného promítání filmů (tzv. pay-per-view). Vlastnosti formátu QuickTime ho předurčují spíše na profesionální použití než pro účely amatérského vysílání.

Nejpopulárnějším nástrojem internetové distribuce audiovizuálního sdělení je Windows Media Audio/Video od společnosti Microsoft.¹⁰⁷ Ačkoli si Microsoft potenciál internetu a přenosu videa dlouho neuvědomoval¹⁰⁸, dnes už ho plně využívá. Výhodou počítačového giganta je provázanost jeho nástrojů s operačním systémem Windows, který dnes obsluhuje chod většiny domácích počítačů.

Přehrávač Windows Media Player je součástí každé instalace Windows, kompresní nástroj Windows Media Encoder si ale uživatel musí stáhnout dodatečně sám¹⁰⁹. Komprese v podání Microsoftu je bezplatná, dostupná a jeho přehrávače rozšířené, proto se autor zaměří právě na práci s programem Windows Media Encoder (Encoder).

Používání Encoderu je velmi intuitivní a základní pomocník, který uživatele provází už od spuštění programu, ho na všechno podstatné navede. Přesto je dobré vědět několik věcí.

¹⁰² PAL je definován jako soustava barevné televize s 576 řádky a 768 obrazovými body na každém z nich. Barevná informace se skládá ze tří složek (červené, zelené a modré) a každá může mít až 256 úrovní intenzity. Televize vysílá 50 pulsů za vteřinu, dohromady tedy 25 celých obrázků.

¹⁰³ www.realnetworks.com.

¹⁰⁴ Künkel, 2003, str. 49.

¹⁰⁵ www.ceskatelevize.cz/vysilani.

¹⁰⁶ www.quicktime.com.

¹⁰⁷ www.microsoft.cz.

¹⁰⁸ Künkel, 2003, str 103.

¹⁰⁹ www.microsoft.com/windows/windowsmedia/cs.

Na internetu mohou být videa z tvůrcovy dílny zpřístupněna dvěma způsoby, a ty je třeba odlišit už během komprese příspěvku. Windows Media Streaming znamená opravdový proud dat směrem ze serveru do počítače uživatele. Obě strany sledují rychlost připojení a podle jejího kolísání volí bez dalšího lidského zásahu nejvhodnější datový tok. Video připravené pro tuto metodu může využít plně všech možností nabízených Encoderem, nastavit si několik typů různých rychlostí, velikostí a dalších zvukových a obrazových parametrů do jednoho souboru. Aby se komunikace mezi počítačem sítě a jejím uživatelem mohla odehrát, musí být na straně poskytovatele spuštěný Windows Media Server. Bezplatná místa pro prezentaci na internetu většinou tuto službu nenabízejí, a proto dosáhne tvůrce úspěchu spíše s metodou druhou.

Web server označuje způsob, při kterém dochází k postupnému stahování videa. Příspěvek se začne uživateli přehrávat, jakmile ho má na svojí straně dostatek a nehrozí, že by jeho hraní skončilo dříve než stahování. Pokud by k tomu přeci jen došlo, přehrávající počítač vyčká na další data a potom pokračuje ve své činnosti. Metoda Web Server nepodporuje víceproudové video, tento nedostatek může ale tvůrce obejít vytvořením několika zkomprimovaných verzí jednoho sestříhaného příspěvku. Každá verze bude odpovídat nejspíš jinému typu připojení k internetu (vytáčené připojení, ISDN, kabel nebo ADSL).

Problematika komprese videa s využitím programu Windows Media Encoder překračuje rozsah této práce. Autor si proto dovolí odkázat zájemce o hlubší poznání na webové stránky Microsoftu nebo do knihy Streaming Media od Tobiase Künkela, kde jsou názorně vysvětleny také postupy komprese do formátů RealVideo a QuickTime. Jako příklad možného nastavení může sloužit i praktická část této práce.

4. Publikování příspěvků na internetu

Sestříhané příspěvky byly už zkomprimovány, zbývá nalézt jim místo na internetu a dodat jim podobu webové stránky. Videoamatér musí pro tyto účely znát několik elementů jazyka HTML, ovládat v něm tvorbu odkazů, tabulek a formátování. Nejpřístupnější způsob tvorby nabízí obyčejný textový editor typu Poznámkového bloku ve Windows. Existuje ale i řada nástrojů, které výrobu internetových stránek nejen umožní, ale také uživatelsky příjemní. Zájemci si je mohou stáhnout na počítačové síti¹¹⁰ nebo nainstalovat z nějakého přídatného CD tištěných počítačových magazínů (CHIP, PC World, PC Magazine)¹¹¹.

4.1. Minimum tvorby webových stránek

¹¹⁰ Pestrou škálu nejrozličnějších editorů nabízí na síti adresa www.tucows.com.

¹¹¹ www.chip.cz, www.pcworld.cz, www.pcmagazine.cz.

Jazyk HTML je založen na párových značkách, které se skládají z nějakého klíčové slova a jeho parametrů, to vše uzavřené do špičatých závorek. Existují výjimky, nepárové značky, které se používají pro vložení obrázku, různých variant konce řádku a vodorovné čáry. Každý dokument psaný tímto jazykem začíná `<html>` a končí `</html>`, lomítko je přitom součástí všech koncových značek páru a při ukončování se už jen zopakuje klíčové slovo bez dalších parametrů. Příznaky nerozeznávají malá a velká písmena.

Dokument se dělí na dvě základní pasáže, na hlavu - `<head>` a tělo - `<body>`. Uvnitř hlavy jsou informace pro prohlížeč (jazyk dokumentu, způsob zacházení, titulek), ale také pro internetové vyhledavače (autor, klíčová slova). Tělo obsahuje veškerý obsah, který se má návštěvníkovi stránky zobrazit. Možnosti tvorby internetových stránek jsou široké, záleží jen na šikovnosti a invenci jejich autora.

Příkazů HTML existuje několik desítek a vyjmenovávat si je zde všechny by nemělo moc smysl, obsahuje je každá knížka, která se tvorbě webových stránek věnuje, a dají se jednoduše odpozorovat z již existujících internetových prezentací. Dvě ze značek jsou však tak šikovné, že je autor zmíní i v této práci.

Zpravodajské televize dnešní doby mají jeden společný atribut. Představuje ho proužek na spodní části obrazovky, který je barevně odlišený a vypisují se na něm aktuální informace. Posouvající se text s barevným pozadím není těžké simulovat jazykem HTML. Na úkol stačí příznak `<marquee>`, jemuž tvůrce definuje v kódu stránky šířku a další vlastnosti stejně jako značce `<body>`. Příznak dovoluje ovládat také rychlost posouvání a druh pohybu.

Internetové stránky se dají rozdělit na více částí, rámců, a každý rám musí mít pak obsah definovaný samostatně. Dnes už rámy z internetových stránek většinou vymizely a pro stejné účely se používá raději tabulka. Najdou se však případy, kdy je užitečné mít na části stránky obsah odjinud, například při přebírání ankety z cizího serveru. Pro tyto a podobné účely byl jazyk HTML obohacen o příznak `<iframe>`, který definuje rámeček na existující stránce. Jeho parametry mohou být šířka, délka a zobrazení posuvníků. Užitečnost příkazu `<iframe>` spočívá ve skutečnosti, že je ho možné umístit do dokumentu na kterékoli místo.

4.2. Využívání stylů

Styly zjednodušují, zpřehledňují a rozšiřují možnosti formátování dokumentu. Uživatel si díky nim může vytvářet nové formátovací příznaky hypertextového jazyka. Nejdříve si musí definovat jméno nového stylu a jeho vlastnosti do párové značky `<style>` v hlavičce HTML.

Název stylu při definování může, ale nemusí začínat tečkou. Přítomnost tečky označuje vznik nového stylu, její absence poukazuje na změnu stylu stávajícího, změnu součásti jazyka.

Za jménem stylu je mezera a po ní následují složené závorky, které obsahují veškeré údaje o formátu. Struktura kódu uvnitř složených závorek je parametr: hodnota; další parametr: hodnota.

Mezi působivé možnosti definování stylů patří změna barev posuvníků a zrušení podtržení odkazů. Praktickou realizaci ukazuje příklad¹¹²:

```
<style>
<!--
a:link, a:visited    { text-decoration: none }
a:hover             { font-weight: bold; text-decoration: underline}
body                { scrollbar-face-color:          #FFFF99;
                    scrollbar-3dlight-color:         #C8E0F9;
                    scrollbar-track-color:           #FFFF99;
                    scrollbar-shadow-color:          #C8E0F9;
                    scrollbar-darkshadow-color:      #FFFF99;
                    scrollbar-highlight-color:       #FFFF99;
                    scrollbar-arrow-color:           #C8E0F9; }
-->
</style>
```

Uživatel, který zahrne zmíněný kód do hlavičky svojí stránky, bude mít podtržený odkaz pouze po najetí na něj a posuvník se mu z šedivých barev přemění do světle žluté a modré.

4.3. Multimediální obsah

Nejsnadnějším způsobem jak přidat na internetovou stránku multimediální obsah je prostý odkaz na zdroj audiovizuálního sdělení. Po kliknutí na něj se návštěvníkovi spustí přehrávač, který byl ke koncovce souboru přiřazen, tedy pokud existuje.

Mnohem působivější způsob představuje ale otevření okna přehrávače přímo na webové stránce. Uvedený příklad zobrazí v rámci dokumentu také program Windows Media Player¹¹³:

```
<object id="MediaPlayer" width=384 height=356
  classid=CLSID:22d6f312-b0f6-11d0-94ab-0080c74c7e95>
  <param name="type" value="application/x-oleobject">
  <param name="filename" value="VIDEO.WVX">
  <param name="autostart" value="false">
  <param name="showcontrols" value="true">
  <param name="showstatusbar" value="true">
  <embed type="application/x-mpplayer2"
```

¹¹² Parametr a:hover definuje Internet Explorer a v prohlížeči Netscape Navigator je jeho použití nefunkční. Vlastnost definuje odkaz, na který najela kurzorem myš.

¹¹³ Zpracováno s použitím literatury: Künkel, 2003, str. 145.

```

    pluginspage="http://www.microsoft.com/Windows/MediaPlayer/"
    src="VIDEO.WVX"
    name="MediaPLayer"
    width=384
    height=356
    autostart=false
    showcontrols=true
    showstatusbar=true>
</embed>
</object>

```

Ukázka kódu webové stránky je připravena přehrát audiovizuální soubor pojmenovaný VIDEO.WVX v rozlišení 384 x 288¹¹⁴ pod prohlížečem Microsoft Internet Explorer (pasáž <object>) a Netscape Navigator / Communicator (vnořená část <embed>).

Soubor VIDEO.WVX není ještě vlastním zdrojem přehrávaných dat, ale pouze odkazem na něj. Podoba tohoto souboru je stručná, ale nabízí celou řadu možností. Základní syntaxe je následující:

```

<ASX VERSION="3.0">
  <ENTRY>
    <REF HREF="UMISTENI/VIDEO.WMV" />
  </ENTRY>
</ASX>

```

Přesměrování prohlížeče nejdříve na textového zástupce a teprve od něj na skutečný zdroj dat je výhodný postup. Poskytovatel sdělení nad ním nabude větší kontrolu a jeho příjemce si ho nebude moci uložit k sobě na lokální disk. Kontrola spočívá v možnosti napsat do jednoho zástupce více položek, na které ukazuje, a vytvořit díky tomu celý vysílací sled, který bude obsahovat možná i nepřeskočitelné reklamy (<ENTRY ClientSkip = "no">). Uvnitř zástupce se dají definovat reklamní pruhy pro jeden každý přehrávaný soubor videa, které budou navíc reagovat na uživatelské kliknutí a přenesou ho po něm na stránku inzerenta¹¹⁵:

```

<BANNER HREF="UMISTENI/REKLAMA.GIF">
  <MOREINFO HREF="ADRESA_INZERENTA" />
  <ABSTRACT>Informace o reklamě</ABSTRACT>
</BANNER>

```

¹¹⁴ Rozdíl mezi hodnotou výšky předané do souboru HTML (356) a skutečnou velikostí videa (288) způsobuje připočítání obrazových bodů pro informační řádek a panel přehrávacích tlačítek programu Media Player.

¹¹⁵ <http://www.streaming-media.info/cnt400.html>.

Přímý přenos nějaké akce, jehož vysílání program Windows Media Encoder dovoluje též, je možné pomocí zástupce souboru přerušovat reklamními bloky. Více ukazuje příklad¹¹⁶:

```
<REPEAT>
<ENTRY>
  <REF HREF="UMISTENI/ZDROJ_VYSILANI"/>
  <DURATION VALUE="0:25" />
</ENTRY>
<ENTRY>
  <REF HREF="UMISTENI/REKLAMA.WMV"/>
</ENTRY>
</REPEAT>
```

Živé vysílání se tímto postupem každých pětadvacet minut přeruší spotem REKLAMA.WMV a po jeho přehrání bude pokračovat dále.

Příklady si kladly za cíl ukázat způsob, jakým se přidává na počítačovou síť multimediální obsah a nové druhy reklamy, které se tím na internetu otevírají. Vycházejí z klasické televize, ale rozšiřují její možnosti ještě dál. Autor reklamu na internetu nepropaguje, pouze se snažil ukázat na novinky, které jsou při přenosu videa aktuální. Reklama může zaplatit celý provoz internetových stránek, ale jen tomu, kdo na nich poskytne zajímavý obsah.

4.4. Výběr videa k přehrávání

Multimediální obsah se stal součástí internetového videodeníku, ale zatím se jedná pouze o jediný soubor, byť velmi důmyslný. Samozřejmě, je možné umístit na jednu stránku několik kopií přehrávače a každé pak definovat jiný zdrojový soubor, jiný ukazatel¹¹⁷. Není to ale moc praktický způsob a obrazovka příjemce je při něm rázem přehlcena informacemi, ze kterých si obtížněji vybírá a hůře se na ně soustředí. Další možností je umístit na webový server jednu stránku pro každé video. Koncentrace na každou z nich bude jistě snadnější, návštěvník se ale pravděpodobně ztratí, pokud bude chtít mezi stránkami cestovat.

Řešení, které nabídne autor práce, je založené na pokročilejším nástroji tvorby webu, na jazyce JavaScript. Bude se jednat sice o postup náročnější, návštěvníkovi však dovolí, aby si do jednoho okna přehrávače zobrazoval všechna videa, na která ho internetové stránka textem upozorní a navíc aby se podle jejich rozlišení měnila i velikost přehrávacího programu.

Autor pracuje se třemi datovými toky videa, přičemž každý má jiné rozlišení. Pro všechny pak napíše zvláštní odkaz, který neukazuje nikam¹¹⁸ a má za cíl jen spustit kód JavaScriptu:

¹¹⁶ <http://www.streaming-media.info/cnt400.html>.

¹¹⁷ Podobně postupuje na stránce <http://www.ojurik.com> Ondřej Juřík.

¹¹⁸ Parametr # slouží na odkazování v rámci jednoho dokumentu, musel by mít ale ještě cílové návěští.

```
<a href="#" onClick="chVideo('VIDEO', 1)">Video 1</a>  
<a href="#" onClick="chVideo('VIDEO', 2)">Video 2</a>  
<a href="#" onClick="chVideo('VIDEO', 3)">Video 3</a>
```

Parametr `onClick` určuje, že při kliknutí na odkaz se něco stane, uvedený kód spustí funkci jazyka JavaScript, která je definovaná v hlavičce dokumentu HTML:

```
<script language="JavaScript">  
  function chVideo (file, mode) {  
    switch (mode) {  
      case 1:  
        file += '-h';  
        width = 384;  
        height = 356;  
        break;  
      case 2:  
        file += '-m';  
        width = 272;  
        height = 274;  
        break;  
      case 3:  
        file += '-l';  
        width = 192;  
        height = 214;  
        break;  
    }  
    if (navigator.userAgent.indexOf("IE") > -1) {  
      MediaPlayer.autostart = true;  
      MediaPlayer.filename = 'UMISTENI/' + file + '.wvx';  
      MediaPlayer.width = width;  
      MediaPlayer.height = height;  
    } else {  
      document.MediaPlayer.SetAutoStart(true);  
      document.MediaPlayer.SetFileName('UMISTENI/' + file + '.wvx');  
      document.MediaPlayer.SetWidth(width);  
      document.MediaPlayer.SetHeight(height);  
    }  
  }  
</script>
```

Funkce předpokládá, že má uživatel na zvoleném místě celkem tři videa, která se liší jen zakončením kvality (-h, -m, -l) a mají rozlišení 384 x 288, 272 x 204 a 192 x 144.

4.5. Bezplatné služby třetích stran

Na internetu je mnoho míst, kde poskytnou začínajícímu tvůrci webových stránek pomoc. Místo pro svoji prezentaci, které bude potřebovat ze všeho nejdříve, nabízí například server Webzdarma¹¹⁹. Internetové stránky můžou obohatit různé interaktivní prvky. Pestrou kolekci nalezne tvůrce na serveru BlueBoard.cz¹²⁰, kam se stačí zdarma zaregistrovat a bezplatně pak na vlastní stránky přidávat ankety, diskusní skupiny a řadu dalších prvků. Počítadlo přístupů, které je užitečné pro měření návštěvnosti internetové prezentace nabízí další český bezplatný projekt, Píchačky¹²¹. Zájemce si může vybrat ze tří desítek počítačů různých vzhledů a sám si je nastavit pro co nejvyšší slučitelnost se vzhledem stránky videodeníku.

Adresy do této kapitoly byly vybrány podle dvou kritérií. Muselo se jednat o bezplatnou službu a její nabídka měla být za tuto cenu co nejširší. Podobných služeb je jinak řada, tři zmíněné však zapůsobily na autora nejlépe a začlenil je i do praktického projektu.

5. Právní rámec autorské tvorby

Pro internet platí z hlediska soukromého i trestního práva stejné podmínky jako pro jiné sdělovací prostředky, ačkoli je jeho dosah a způsob šíření odlišný. Názor na regulaci vysílání televize po internetu není ale mezi českými právníky jednotný. Jiří Čermák píše ve své knize *Internet a autorské právo: Na otázku, zda je webcasting¹²² provozováním rozhlasového a TV vysílání ve smyslu zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a zda je tedy k webcastingu nutné získat licenci a dodržovat ostatní omezení upravená v tomto zákoně, je podle mého názoru třeba odpovědět záporně.*¹²³ Vladimír Smejkal se naproti tomu zmiňuje v knize *Internet a §§§*, že samostatné internetové vysílání subjektu, který nevlastní žádné oprávnění, je nezákonným vysíláním sankcionovatelným podle tohoto zákona pokutu až do výše 10 milionů.¹²⁴ Mínění většiny je ale dnes takové, že se vysílací zákon na televizní vysílání po internetu nevztahuje.¹²⁵

Videodeník, jak ho popisuje tato práce, s možností kontinuálního vysílání nepočítá. Výběr příspěvků uživatelem samotným tak problém internetového vysílání obchází. Tiskový zákon pro internet neplatí, platí zde ale obecná ochrana osobnosti, která by měla vše důležité pokrýt.

¹¹⁹ www.webzdarma.cz. Za cenu reklamního proužku na úvodní stránce tady dostane uživatel 50 MB pro své tvůrčí počiny a navíc si může vybrat z několika doménových umístění. Nejpoužívanější je <http://stranka.wz.cz>.

¹²⁰ www.blueboard.cz.

¹²¹ <http://eldar.cz/pixačky>.

¹²² Webcastingem Čermák míní zpřístupňování určitého programu prostřednictvím sítě internet v reálném čase.

¹²³ Čermák, 2003, str. 125.

¹²⁴ Smejkal, 2001, str. 226.

¹²⁵ Informaci poskytla specialistka na mediální právo Veronika Křesťanová.

6. Existující videodeníky

Práce se dosud věnovala internetovému videodeníku jako nějaké ideální formě, které chybí konkrétní podoba. Ačkoli je přenos audiovizuálního sdělení počítačovou sítí zatím ve stádiu rychlého rozvoje, příkladů existujících stránek existuje mnoho – spíše než v České republice je zájemci nalezou v zahraničí.

Začínající tvůrce se může podívat na tři rozcestníky sdružující videoamatéry, kteří na internetu publikují svoje příspěvky. Těmito základními stránkami jsou videoblogging.info¹²⁶, videoblogs.com¹²⁷ a diskusní skupina Videoblogging¹²⁸ na vyhledávači Yahoo.

Možnosti ničím neomezeného vyjadřování předvedlo video na internetu už v několika případech. Často používaným nástrojem je dnes v rukou teroristických skupin, které pomocí něj ukazují světu svoje rukojmí a žádají výkupné nebo například stažení vojsk z Iráku. Autor si však myslí, že se nejedná o nejšťastnější využití technologie, která má i čistě informační potenciál.

Videodeník z Iráku natáčel během druhé války v Perském zálivu novinář Peter Arnett¹²⁹. Když byl český diplomat, podle informací médií atašé, v Bělorusku Pavel Křivohlavý obviněn z intimity, které měl dělat s mladistvými chlapci, česká strana všechno popřela. Záhy se na internetu objevily nahrávky, které diplomatovy kontakty s hochy zachycovaly. Ačkoli se snažili Češi popřít jejich pravost, Křivohlavý místo v Bělorusku zpátky nezískal.

Mezi tvůrce audiovizuálních sdělení určených pro internet patří Rolf Potts, který na svojí stránce Vagabonding¹³⁰ nabízí divákům zážitky z cest. Video šíří internetem také už zmíněný Ondřej Juřík, který přináší český pohled na americkou Nebrasku, ovšem anglicky.¹³¹ Nejblíže tomu, jak by se videodeník mohl v České republice bez problémů uplatnit, má webová stránka Blanenského videožurnálu¹³². Události v nevelkém regionu zpravodajsky pokrývá Jan Popelka, jeho videodeník vychází jednou za měsíc a obsahuje zhruba 16 příspěvků.

7. Shrnutí

Oddíl zkušeností pro praxi shrnuje základní poznatky několika oborů, které přicházejí do styku s audiovizuálním dílem během jeho vzniku. Práce sice zmiňuje kameramana, stříhače, tvůrce webové prezentace, každého z nich však může zastupovat ta samá osoba.

¹²⁶ www.videoblogging.info.

¹²⁷ www.videoblogs.com.

¹²⁸ <http://groups.yahoo.com/group/videoblogging>.

¹²⁹ http://news.nationalgeographic.com/news/2003/03/0320_030320_iraqidiary.html.

¹³⁰ www.vagabonding.net.

¹³¹ www.ojurik.com.

¹³² <http://www.blansko.cz/zpravy/tvblansko/videozurnal.php>.

V. PROJEKT: VIDEOŽURNÁL FSV UK

Závěrečný pořad (studio)		Nekrolog	
	<i>Študiová část práce třetího ročníku TV specializace. (květen 2005)</i> Autor: Studenti 3. ročníku Stopáž: 4:05 300K 120K 48K		<i>Poslední rozloučení s televizním studiem RTL. (květen 2005)</i> Autoři: O. Kasík, J. Dvořák Stopáž: 2:43 300K 120K 48K
	<i>Netradiční pohled do jednoho tradičního společenského sálu. (duben 2005)</i> Autor: J. Káral Stopáž: 6:50 300K 120K 48K		<i>Amatéri a digitální technologie</i> <i>Příspěvek o dostupnosti digitální výbavy a nových možnostech. (duben 2005)</i> Autor: J. Káral Stopáž: 1:36 300K 120K 48K

Obrázek 3: Webová stránka Videožurnálu

1. Nápad

Nejdříve mi přišlo na mysl, že při současných možnostech digitálních technologií a růstu rychlosti internetu by malá televizní stanice mohla vysílat třeba jen z obývacího pokoje, ale šířit přitom svůj signál počítačovou sítí do celého světa. Po schůzce s budoucím konzultantem práce jsme se dohodli, že téma mírně posuneme. Místo nepřetržitého proudu informací bude stačit, když vznikne stránka, kam půjdou umístit příspěvky studentů televizní specializace.

2. Realizace

Videožurnál sídlí na adrese <http://videozurnal.fsv.cuni.cz>.

2.1. Prostředky

Projekt vznikl na stolním počítači s procesorem Duron 600 MHz a 640 MB operační paměti, část práce na něm odvedl také přenosný počítač Pentium 4 taktovaný na 1,8 GHz s 512 MB paměti. Práci na webové stránce mi usnadnilo několik programů: Poznámkový blok a Front Page XP co by editory internetové prezentace, Paint Shop Pro 7.0 na práci s obrázky, Windows Media Encoder 9 pro kompresi videa, Ulead Media Studio 7.0 jako stříhový nástroj a Total Commander 6.03 na jednoduché zacházení se soubory.

Pro natáčení sloužily školní kamery různé výbavy, buď na rameno, nebo do ruky. Kromě nich také analogová kamera formátu Hi8 CCD-TR913E od firmy Sony, se kterou jsem natáčel příspěvek Než se Lucerna rozzáří.

2.2. Metody

Jedním z důležitých bodů práce bylo vypočítání kompresních poměrů, podle kterých se videa kódují pro použití na internetu. Určil jsem, že možnosti volby datového toku budou tři a příjemce si z nich sám jednu vybere.

Základní nastavení a nejlepší kvalitu nabízí možnost 300 kilobitů za sekundu (Kbps), další dvě budou vždy 2,5x menší než tok předešlý. Nastavení kompresních formátů uvádí tabulka:

Tabulka 1:

	300 Kbps	120 Kbps	48 Kbps
kvalita:	vysoká	střední	nízká
rozlišení videa:	384 x 288	272 x 204	192 x 144
počet snímků / s:	25	25	12,5
ostrost videa:	95	80	65
datový tok – video:	243 Kbps	81 Kbps	27 Kbps
– audio:	48 Kbps	32 Kbps	16 Kbps
– hlavička:	9 Kbps	7 Kbps	5 Kbps
formát zvuku:	44 kHz, mono	44 kHz, mono	22 kHz, mono

Nejnáročnější video je určeno pro kabelové připojení nebo ADSL, střední pro duální linku ISDN a nejnižší slouží vytáčenému připojení. Komprese audiovizuálního materiálu do podoby sdělení pro internet je časově náročnou činností. Převodl jsem videa nejprve do formátu .AVI, který je zcela nekomprimovaný, a z něj jsem potom vytvářel už soubory typu Windows Media Video. Převod při nastavení vysoké kvality trval na Duronovi přibližně osminásobek původní délky příspěvku, na Pentiu pak už ani ne čtyřnásobný čas.

2.3. Příspěvky

Do uzávěrky tištěné podoby práce se na stránku Videožurnálu dostalo šest příspěvků a tři další byly k nahlédnutí v archivu serveru. V týdnu po odevzdání práce sem přibudou všechny studentské zprávy, u kterých je na internetu k dispozici zatím pouze studiová část.

3. Vyhodnocení

Stránka Videožurnálu se k svojí současné podobě propracovávala postupně. Nejdřív jsem řešil problém, jak umístit do prezentace přehrávač Windows Media Player. Jakmile program uměl přehrát první video, přemýšlel jsem, jak by se obsah dalších přehrávaných souborů objevoval v témže okně. Později přibyla anketa a návštěvní kniha a průběžně také další příspěvky.

Technické provedení stránky je podobné tomu, jaké popisuje kapitola 4. předchozího oddílu, a tak zde jednotlivé postupy a triky nebudu uvádět znovu.

V kostce se dá říci, že mne současná podoba Videožurnálu těší, ačkoli se toho dá ještě mnoho vylepšit. Určitě by bylo dobré, kdyby se sem vkládaly příspěvky pomocí nějakého formuláře a skriptu – zlepšilo by se tím uživatelské pohodlí, ale narostlo by také riziko útoku počítačových pirátů na stránku.

Doufám jen, že projekt nezůstane zapomenutý, ale že se do něj zapojí postupně také další studenti z nižších ročníků. Je velmi důležité, aby stránka nabízela zajímavý obsah, a v tomto bodě vidím osobně největší problém. Ale všechno se dá řešit.

VI. ZÁVĚR

Videodeník nabízí každému tvůrčí svobodu ve sděleních, která kombinují obraz a zvuk. Tuto svobodu omezují jen vybavení a schopnosti videoamatéra, právní rámec jeho země a vyšší princip mravní. Při publikování na serverech, které jsou provozovány třetími osobami, pak ještě smluvní podmínky mezi tvůrcem a správcem daného článku internetu.

Náklady na počáteční zázemí toho, kdo bude chtít publikovat video na počítačové síti, činí zhruba 50 000,- při startu z nulové výbavy. Pokud tvůrce už některé z prostředků má, bude mu stačit peněz méně. Finanční náročnost videodeníku v běžném měsíčním účtu se omezuje pouze na poplatek za připojení k internetu a kazety. Daleko vyšší jsou však nároky na čas.

Cesta videoamatéra od nápadu, po realizaci, postprodukci a publikování k zisku publika a jeho reakcí bude jistě dlouhá a složitá. Jak je vytvoření a umístění audiovizuálního příspěvku na internet snadné, o to bude pravděpodobně zisk diváků náročnější. Ačkoli jsem uvedl, že sdělení na počítačové síti není vázáno žádným geografickým omezením, přesto zde jeden základní limit existuje – je jím jazyk příspěvku. Nejlepší službu proto udělají tvůrci reportáže kladoucí hlavní důraz na vizuální složku. Obraz je sdělením, které je srozumitelné všude po světě.

Noam Chomsky, americký lingvista a levicový liberál, poznamenal v rozhovoru pro Reflex¹³³: *Média a sdružený kapitál byly přemoženy. Internet je všal daleko od bezvýhradného požehnání. Je totiž také nástrojem marginalizace, nadvlády a rozsévání smyšlenek a fantazií.* Doufejme proto, že budoucí videodeníky přispějí spíše lepší informovanosti, než rozsévání smyšlenek.

¹³³ Chomsky, 2004.

VII. CIZOJAZYČNÉ SHRUTÍ (ENGLISH SUMMARY)

The topic of this thesis is *Videoblogging: eyes and ears of anyone opened worldwide*.

The thesis consists of three main parts. First of them discuss current situation with the Czech media, especially air television, and how much time is dedicated to regional news. Next subchapters point out the advantages of digital technology and broadband internet spread.

Second part introduces technical background of videoblogging and makes some shopping advices. Page is then turned on quality video shooting and rules of the film editing. Next in the row is short introduction into web design and some tips for style sheets and JavaScript. Part of the text is dedicated also to juridical situation with the television broadcasting in the Czech Republic.

Third of the main parts is purely practical. Author of this thesis made internet web page for this project on address <http://videozurnal.fsv.cuni.cz>. Text describes birth of this internet project.

The thesis comes to the conclusion that videoblogging is easy to do but to draw the public attention it needs a good pictures and a story. Price of the equipment is quite affordable.

VIII. LITERATURA

1. Prameny

DELLWIG, Elmar & Ingo. *JavaScript. Příručka programátora*. Přeložil V. Lahoda. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2003. 276 s., ISBN 80-247-0298-3

KUČERA, Jan. *Stříhová skladba ve filmu a v televizi*. 2. doplněné vydání. Praha: Akademie múzických umění, 2002. 230 s. ISBN 80-7331-896-2

KÜNKEL, Tobias. *Streaming Media. Technologies, Standards, Applications*. Do angličtiny přeložil J. Wiley a synové. 1. vydání. Chichester: John Wiley & Sons, 2003. ISBN 0-470-84724-7

MURATORE, Stephen, editor. *The Videomaker guide to Digital Video and DVD Production*. Burlington / Oxford: Focal Press, 2004. 422 s. ISBN 0-240-80566-6

PROKOP, Přemysl. *Jak natáčet videokamerou?. Základy úspěšné tvorby*. 1. vydání. Praha: Centrum vzdělávání České televize, 2000. 52 s. Uživatelská příručka

2. Literatura

BOURDIEU, Pierre. *O televizi*. Přeložila N. Obrtelová. 1. vydání v nakladatelství Doplněk. Brno: Doplněk, 2002. 104 s. ISBN 80-7239-122-4

CHOMSKY, Noam. *Vládnout světu není snadné*. In: REFLEX. Ringier ČR. Číslo 19/04. Str. 86, 87. ISSN 0862-6634

ČERMÁK, Jiří. *Internet a autorské právo*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Linde Praha, 2003. 251 s. ISBN 80-7201-423-4

ČESKÁ TELEVIZE. *Fakta & čísla*. Praha: Česká televize, 2004. 22 s. ISBN 80-85005-48-4

JAVŮREK, Adam. *Weblogy jako alternativní zdroj informací*. Bakalářské práce FSV UK. Praha: Univerzita Karlova, 2004. 59 s.

JELÍNEK, Petr. *Videokamery*. 1. vydání. Brno: Computer Press, 2003. 180 s. ISBN 80-251-0077-4

JUŘÍK, Ondřej. *Audiovizuální zpravodajství jako novomediální produkt tiskové agentury*. Bakalářská práce FSV UK. Praha: Univerzita Karlova, 2004. 42 s.

KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1995. 307 s. ISBN 80-7184-134-X

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Přeložil J. Jiráček. 2. vydání. Praha: Karolinum, 2002. 447 s. ISBN 80-7178-714-0

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. *Sbírka zákonů Česká republika*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2001. Ročník 2001. Částka 14. 8 s.

PROKOP, Přemysl. *Úvod do praxe zpravodajského kameramana*. 1. vydání. Praha: Centrum vzdělávání České televize, 1999. 117 s. Studijní materiál České televize

SMEJKAL, Vladimír. *Internet a § § §*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2001. 284 s. ISBN 80-247-0058-1

3. Elektronické zdroje

ČESKÁ TELEVIZE. *Čísla o České televizi*. Česká televize v číslech 1993-2003. URL: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/cisla/index.php>

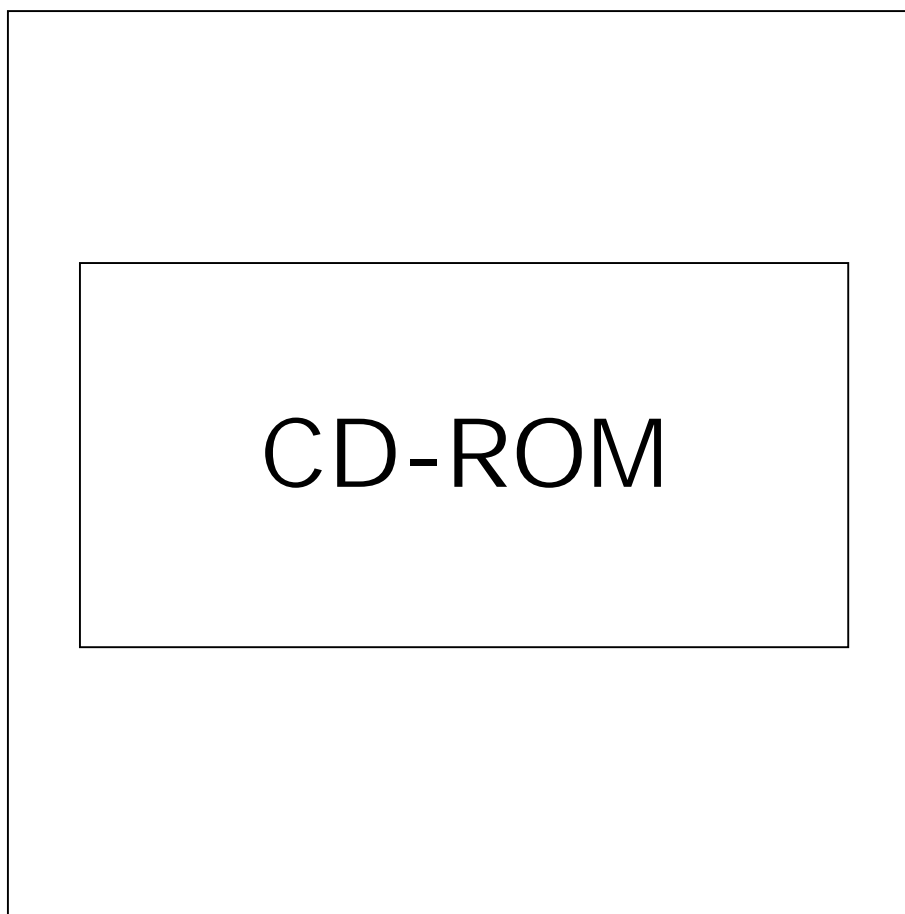
RADA ČESKÉ TELEVIZE. *Zápis z 15. jednání Rady České televize dne 11. 8. 2004*. 8 s. URL: http://www.czech-tv.cz/pub/radact_zpravy/177.pdf

4. Interní dokumenty

ŠÁMAL, Zdeněk. *Opatření ředitele zpravodajství č. 43 ze dne 23. 10. 2003*. Metodický pokyn pro redakční práci v redakci zpravodajství. 2003. 18 s.

ŠMÍD, Milan. *Veřejnoprávní a soukromé televize v některých evropských zemích*. Studie zpracovaná pro Parlament České republiky. 2004. 50 s.

IX. CD-ROM

CD-ROM obsahuje kompletní internetovou stránku Videožurnálu (ke dni 23. 5. 05).

Jsou na něm umístěny také tři profily k programu Windows Media Encoder a dvě šablony na začlenění nových příspěvků do stránky index.html.